...лхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд! Таряашан нэрээ хүндэлэгты! Өөһэдынгөө шэн зоригто ...алаар ниитын ажахые бэхижүүлэгты, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри элбэгээр абагты!

Агууехэ Октябриин социалис революциин 45 жэлэй ойдо зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануудһаа

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№258 (10012) | 1962 оной октябриин 31, среда | Сэн 2 мүнгэн

...алшад хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ ёһотой

...ехэ Октябриин һайндэрые ...шэнэ амжалтануудаар угта... ...лөө дэлгэрһэн социалис мү... ...дүлэн хүдөө нютагуудаар... ...рһөө үдэртэ үргэдэн дэлгэр... ...найнгөө амбаарта 7 миллион ...ган пүүд ороохо таряа ха... ...абаһан уялгаяа дүүргэһэн, ...үгэдөө хүрэһэн хүдөөгэй... ...малшад туйлаһан амжалтаа... ...орхон, ажахынгаа ээлжээтэ ...нуудые эршэтэй зоригтой... ...дхэжэ байна.

...зорилгонуудай эгээл гол ...нь юуб гэхэдэ, һү, мяха ...болоно. Колхоз, совхозууд... ...рэндэ мяха худалдаха 9 ...а түсэб дүүргээшье һаа, бү... ...рэ мяха абаха хэрэгые ...рагүйгөөр шиидхэнэ гээшэ. ...баха, худалдаха һара, квар... ...найтүсэбые олон ажахы... ...дүүргэнэгүй, гол түлэб намар, ...болшээридэ малаа таргалуул... ...адаг заншалые гол түлэб ...на. Тиигэжэ түхэреэн жэ... ...ршада таһалгаряагүйгөөр гү... ...яха тушааха ябадалые га... ...на.

...алан һү абаха, гүрэндэ ху... ...тушаа хэлэхэ болоо һаа, ...ехэ бэрхэшээл ушарна. ...магууд, тэрэ тоодо Хяаг... ...арайн, Мухар-Шэбэрэй ай... ...ажахынууд, энэ хэбээрээ ...байгаа һаа, һү гүрэндэ ...энэ жэлэйнгээ түсэб ...гүй аюулда хүрэхэнь.

...утагдалнуудай гол шалта... ...дурдаха болоо һаа, пар... ...ганизацинууд, ажахын хү... ...гшэд, илангаяа нютагай ...рийн управленинүүдэй ха... ...тай хүдэлмэрилэгшэд, һү, ...яха хэрэгтэ анхаралаа ба... ...дуулна гэжэ сэхынь хэлэхэ ...Үнэхөөрөө энэ шухалын ...зорилго анхаралтайгаар ...бүхы арга боломжонууд ...бүхэндэ байгуулагдаа бшуу. ...таряанай, үбһэ ногооной баян ...абтаа, шэмэтэ тэжээл—си... ...дарагдаа, габьяата ажа... ...эр жэшээ харуулдаг мал... ...олон, мүн сагайшье уларил ...ид ха юм даа. Юун ду... Боломжотой һайн анха... ...мар бэрхэ эмхидхэл.

...юуб гэхэдэ, һаалишадай ...һайн эрхэ байдал байгуул... ...ыень гуримшуулжа, ехэ ...найнь түлөө ехэ түлөөһэ ...мэтэ хэмжээнүүдые аба... ...эй. Энэ талаар сэлэнгын... ...ршалые нютаг бүхэндэ ...нэбтэрүүлхэ гээшэ ехэ ...хартай байгаа. Сэлэнгын ...совхозуудта һаалишадай ...түлөөһэн энэ хабарһаа гу... ...дажа, һү ехээр һааха ...д амжалта туйлагда... ...адажа. Гадна һаалишадай ...нэдхэжэ, оньһон аргаар ...гые хаа хаанагүй үргэ... ...рүүлхэ хэрэгтэй. Гэхэ ...он ажахынуудта «ёлочко» ...мүнөө болотор тодхогдоо... ...аа гадна, тоогдодоггүйнь ... Иимэ ябадалтай эрид ...ехэ гээшэ ажахын шухала ...хартай байһаниинь ойлго... ...

...н жэлэй туршада таһал... ...мяха абажа, гүрэндөө ху... ...һайхын тула малаа шахан ...ха хүдэлмэриие шадама... ...хэ болгодоно. Ажахы бүхэн тусхай мяханай гүүртэ, отарануудые, гахайн фермэнүүдые байгуулжа, богонихон сагай туршада малаа түргэнөөр таргалуулха зорилго урдаа табиха ёһотой. Тиигэбэл гарза багатай, үнэгүй мяха жэл бүри ажахы бүхэнэй абажа байханьдамжаггүй.

Анхарал оролдолго, эршэ хүсэеэ гаргабал, манай колхоз, совхозууд мяха гүрэндэ худалдаха энэ жэлэй даабари, түсэбөө дүүргэхэнь лабтай гэжэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл гэршэлнэ. Ойрын жэлдэ эдлүүриин газарайнгаа гектар бүридэ 90—100 центнер мяха абаха зорилгые шиидхэхын тула амжалтатайгаар тэмсэхэ, малаа түргөөр таргалуулха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ талаар халан абамаар жэшээ Кабанскын, Хяагтын үйлэдбэриин управленинүүдэй ажахынууд харуулна. Эндэ мяханай тусхай гүүртэнүүд байгуулагдажа, богонихон сагай туршада мал түргөөр таргалуулагдаад, ээлжээгээр гүрэндэ тушаагдана. Гахай ба шубуу үсхэбэрилхэ хэрэг мүн лэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Гахай, шубуу үсхэбэрилгөөр «Шергинский», «Кабанский» совхозууд шалгаржа, һайшаалтай дүй дүршэлөөр баяжаа. Захааминай аймагай колхозууд нёдондо жэлһээ эхилжэ малаа шахан таргалуулдаг. Эгээл энээнэй ашаар тус аймаг мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө хэнһээшье түрүүлэн дүүргэнэ.

Мүнөө малаа шахан таргалуулха хүдэлмэри ажахы бүхэндэ эмхидхэхэ эрилтэ шангаар табигдана гэжэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ һануулга хэхэ шухала. Юуб гэхэдэ, «Эбэртэ залуу мал һайнаар түлжүүлхэ, түргөөр шахан таргалуулха хэмжээнүүд тухай» республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ёһоор, манай колхоз, совхозууд энэ жэлэй эсэс болотор 50 мянган эбэртэ залуу мал шахан таргалуулха уялгатай. Тиигэжэ мяха гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ арга боломжотой болохо юм. Энэ хүдэлмэриие һайнаар ябуулха, нарин нягта хиналта доро байлгаха хэрэгтэй.

Мал ажал—хүдөө ажахын эгээн харюусалгатай, орёо һалбари мүн. Мал ажалда хүдэлхөөр, үнэн сэхэ, харюусалгатай, дүй дүршэлөөр баян, түрүү бодолтой хүнүүдые эльгээхэ, малшадта ажалай, ажаһуудалай зохид һайн эрхэ байдал байгуулха, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, түрүү дүршэлые халуун анхаралаар хүреэлэн, бүгэдын шадабари болгохо гэхэ мэтэ хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулагдаха болоно. Мүн зоотехмэргэжэлтэдэй, малшадай үүргэ, харюусалгые дээшэлүүлхэ, саг соонь дэмжэлтэ, туһаламжа үгэхэ байха гэхэ мэтэ асуудалнууд ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, үйлэдбэриин управленинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй, партийна организацинуудай саг үргэлжын анхарал доро байха зэргэтэй гээшэ ааб даа.

«Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд! Ниитын мал ажалые али болохоор хүгжөөгты! Мяха, һү, тоһо, үндэгэ болон бусад продукци бүри элбэгээр абагты!» гэжэ КПСС-эй ЦК уряална.

Түрэл партиингаа уряада ажалай түгэс илалтануудаар харюусахын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлэе.

Түрүүшүүлдэл адляар хүдэлхэ

ЗАГАРАЙДА УРГАСЫН ҺАЙНДЭР БОЛОО

Байгша оной октябриин 27-до аймагай түб—Загарай тосхондо эндэхи колхоз, совхозуудай түрүү механизаторнууд, таряашад, мэргэжэлтэд, луговодууд олоороо суглараа. Мүн тэндэ колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, аймагай партийна, советскэ эдэбхитэд хабаадаба.

Ургасын һайндэртэ ерэгшэд аймагай Культурын байшан соо эмхидхэгдэһэн выставкэ хаража ноширхоо. Онохойн совхоз, XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Гигант» колхозуудай түрүүшүүлэй туйлаһан амжалта олоной анхарал татаба.

Шэниисэ тарихада айхабтар ехэ аша үрэтэй гэжэ ойлгохоор. «Гигант» колхозой оньһожоруулагдаһан 1-дэхи звено «Онохойская-4» сортын шэниисэ 120 гектарта тарижа, га бүриһөө 28,5 центнер ургаса хуряажа абаа. Талецкэ совхозой 3-дахи отделениин 1-дэхи бригада мүн иимэ сортын шэниисэ 840 гектартэ таряад, га бүриһөө дунда зэргээр 15,6 центнер таряа хуряагаа. XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз «Лютесценс-062» сортын шэниисэ 159 гектарта таряад, гектар бүриһөө 19 центнер таряа абажа шадаа. Иимэ жэшээнүүд олон. Тиигэбэшье аймагай колхоз, совхозуудта энэ үнэтэ ургамал үшөөл бага таригдана. Саашадаа тарилгынгаа талмай шэнээр хубаарилжа, шэниисэ ехээр таридаг болохо бэзэ.

Тэрэшэлэн аймагай ажахынуудта дүршэл ехэтэй огородшон, хартаабхашан бии байһаниинь элеэр харагдана. Тэбэреэр дүүрэмэ томо сагаан капуста, адхын шэнээн хартаабха выставкэдэ олоор табигданхай. Илангаяа Онохойн совхозой суута хартаабхашан Акулина Федоровна Мильгуновагай бригада энэ жэлдэшье хартаабхын, овощой, саахарай свёклын баян ургаса абаа. Энэ бригада 58 гектарта хартаабха тарижа, гектар бүриһөө дунда зэргээр 95 центнер, тэрэ тоодо 8 гектарайга бүриһөө 268 центнер, ургаса хуряаһан байха юм. Мүн энэ бригада 2 гектар морхооб таряад, гектарай 114 центнер, капустын гектар бүриһөө 230 центнер, һонгино—41 центнер, свёклын—150 центнер ургаса абаһан байна. Хахад гектарта саахарай свёкло тариһанийнь тэндэһээ 175 центнер ургаса хуряагдаа. Мүн энэ совхозой 3-дахи отделениин огородшон Александра Уварова «Слава» сортын капуста 12 гектарта тарижа, га бүриһөө 173 центнер ургаса хуряагаа. Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, аймагай ажахынууд овощ, хартаабха ехээр тарижа, баян ургаса абаад, городой ажалшадые хангаха аргатай.

Эдэ бүхы арга боломжонууд тухайгаа ургасын һайндэртэ сугларагшад хөөрэлдөө. **«Хүдөө ажахын жэлэй даб дээрэхи дүнгүүд, аймагай хүдөө ажалшадай саашанхи зорилгонууд»** гэһэн асуудалаар элидхэл хэһэн аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр **Санжимитыпов** һайндэртэ хабаадагшадые халуунаар амаршалжа, аймагай колхоз, совхозууд гүрэндөө 218 мянган пүүд таряа тушаажа, ерэхэ жэлэй тарилгада хүсэд хүрэхэ үрэһэ хаагаа гэжэ мэдээсэбэ. Ниитын адуу малда 130 мянган центнер гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 53 мянган центнер ехэ үбһэн абтаа. Эдэ бүхы амжалтанууд түрүү механизаторнуудай, луговодуудай үезд шангаар ажаллаһанай аша үрэ мүн гэжэ элидхэлшэ онсолон тэмдэглээ. Тиигэбэшье хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд, дутагдалнууд ажахы бүхэндэ бии. Жэшээнь, тэжээлэй үнэтэ ургамал болохо кукуруза һайнаар ургуулагдажа шадагданагүй. Энэ жэлдэ 2589 гектарта энэ ургамал таригдаад, гектар бүриһөө оройдоол 44 центнер ногоон тэжээл абтаа бшуу. Тиин эндэхи Онохойн совхозой кукурузашан Гашан Бадмацыренов 5 гектарай га бүриһөө 700 центнер кукурузын шэмэтэ ногоо хуряагаа ха юм.

Аймагай ажахынуудта, илангаяа «Гигант», Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудта, Онохойн совхоздо ургаса ехэтэй шэниисэ тон багаар таригдана. Эндэ шэниисэнь ороохото ургамалнуудай тарилгын миил 30 процентнь болоно. Урдынхидаал адли эндэхи тарилгын нилээд ехэ хубиие ургаса, шэмэ багатай обёос эзэлнэ.

Элидхэлэй һүүлээр Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторист Жамсо **Самьяев** үгэ абажа, ажахын тоосоондо ороһон манай звено гектар бүриһөө 10 центнер ургаса туйлажа, колхоздоо 8300 центнер таряа тушаагаа гэжэ хэлэбэ. Ургаса хуряалгаяа дүүргэһээр лэ трактор, машинануудаа заһабарилжа эхилһэн тухайгаа тэрэ хөөрэжэ үгөө.

Онохойн совхозой суута хартаабхашан **А. Ф. Мильгунова** үгэ хэлэхэ зуураа, саашадаа саахарай свёкло ехээр тарижа, ниитын малда, илангаяа гахайда, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэе гэжэ уряалаа. Зүгөөр саахарай свёкло ургуулха тусхай звенонуудые эмхидхэхэ хэрэгтэй гэбэ.

XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой кукурузашан нүхэр **Шадиров** үгэ хэлэхэдээ, кукурузын баян ургаса абахаар хүдэлэгдэнэгүй гэбэ. Кукуруза тариха газарта наг шэбхэ багаар гаргагдана. Шэбхэ ашаха хүдэлмэри оньһожоруулагдаагүй дээрэһээ энэ болоно. Минеральна үтэгжүүлгэ тарааха машина байхагүй. Теэд колхозой хүтэлбэрилэгшэд эдэ бүгэдэндэ анхарал табинагүй гэжэ шүүмжэлээ.

Эрхирэгэй совхозой директор нүхэр **Нимаев** шэнэ совхозой түрүүшын амжалтануудта тогтоод, ерэхэ жэлдэ ургаса ехэтэй «Онохойская-4» сортын шэниисэ 2,5 дахин ехэ тариха гэжэ хараалһан тухайгаа хөөрөө. Мүн үнеэдэй тоо 300 толгойгоор олошоржо, 1050 толгойдо хүргэгдэхэ гэбэ. Тиимын тула мүнөө 180 эмэ хашараг үрэжүүлэгдээд, үшөө 150 толгой ороондо оруулагдахаяа байна. Энээнэй ашаар хойто жэлдэ һү абалгаяа, гүрэндэ худалдалгаяа энэ жэлэйхиһээ 35 процент дээшэлүүлхэ зорилготой. Мүн мяха абалгаяа 42 процентээр ехэ болгохобди гэжэ мэдүүлбэ. Хараалһан эдэ зорилгонуудаа хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байһанаа хөөрөө. Мүнөө үедэ малай байра олоор баригдажа байна. Совхозой бүхы отделенинүүдые электрын элшэ хүсөөр хангаха хэмжээн абтажа байнхай.

Тэрэшэлэн «Гигант» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Афанасьев,** Хандагатайн леспромхозой директор нүхэр **Тугутов,** Улаан-Үдын нютагай үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо нүхэр **Брянский** болон бусад үгэ хэлээ.

Тэрэнэй һүүлээр эрхим механизаторнуудта, хартаабха, овощ ургуулагшадта, луговодуудта Хүндэлэлэй грамота, «РСФСР-эй социалис хүдөө ажахын отличник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон значок барюулагдаа. «Гигант» колхозой тракторист Захар Григорьевич Шитин гэгшэдэ **«Аймагай эрхим тракторист»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон тухай алтаар бэшэһэн торгон хадаг зүүлгэбэ. Энэ тракторист «ДТ-54» тракторта хүдэлхэдөө, 1440 гектар зөөлэн хахалалга хэһэн байна. Сезон соо 484 га хадажа, 4068 центнер таряа сохиһон Онохойн совхозой комбайнер Ахат Закирович Бурханов гэгшэдэ **«Аймагай эрхим комбайнер»** гэһэн бэшэгтэй шара хадаг ээм дээгүүрнь татаба. Бэлэдхэлэй пунктда 3240 центнер таряа зөөһэн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой жолоошон Иван Хрисанович Афанасьев **«Аймагай эрхим жолоошон»** гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, ехээр хүндэлүүлбэ.

Удаань уран һайханай самодеятельностиин хүсөөр ехэ концерт табигдажа, сугларагшадые һонирхуулаа.

Б. Гылынов,
манай тусхай корр.

Аймагай эрхим механизаторай нэрэ зэргэдэ хүртэгшэд: (зүүн гарһаа) **И. Х. Афанасьев, З. Г. Шитин, А. З. Бурханов.**

ХОРИИН МАЛШАДАЙ АМЖАЛТА

КПСС-эй XXII съездын болон партиин Центральна Комитедэй мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгон, Хориин малшад мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ тушаалтаар ехэхэн амжалта туйлаба. 1962 оной сентябрь һарын дүнгөөр хориинхид гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө 126 процент дүүргээ гэхэ гү, али тэрэниие худалдалга 214 тонноор ехэдхэгдэһэн байна. Тиигэжэ һү худалдалгые 1961 онойхиһоо 22 процентээр дээшэлүүлбэ.

Чисаанын совхозой һаалишад илангаяа магтаалтай. Тэдэнэр гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэб 110 процент дүүргээ. Тэрэ совхозой хоёрдохи отделени (эрхилэгшэнь нүхэр Санжимитыпов) жэлэй хахадта 1962 онойнгоо һү худалдалгын түсэб дүүргэһэн байна. Хэжэнгынхишье малшадай ажал хэрэг амжалтатай. Тэндэхид 9 һарынгаа түсэб 110 процент дүүргэһэн байха юм.

Декабриин 1 хүрэтэр жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, тэрээнһээ гадуур 10 мянган центнер һү гүрэндөө тушааха арга хориинхидта бии. Һаяхан болоһон аймагай һаалишадай суглаан дээрэ энээн тухай хөөрэлдөө.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй Буряадай обкомой бюрогой гэшүүн нүхэр Эрдыниев КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг ажалшадай депутадуудай Хориин аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Бальжинимаевта барюулжа байна.

Н. Дамбаев.

ГАЗАРАА ЗҮБӨӨР ХУБААРИЛААД...

Манай «Заганский» колхоз туршалгын жэшээтэ ажахы юм. Тиимэһээ жэл бүри тарилгынгаа талмайе үргэдхэжэ, ургасыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гол анхарал табигдадаг.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжон, ажахын гэшүүд гектар газарһаа элбэг ургаса ургуулжа хуряахын тула газараа зүбөөр хубаарилһан байна. Нэн түрүүн ороохо таряанайнгаа 35—40 процентнь сэбэр паарта тариха гэдэг һаа, харин мүнөө 27 процент хүрэтэр бага болгоо, мүн бага ургаса үгэдэг обёос, ярсын тарилга нилээд хороогдоо. Тиигэжэ элбэг ургаса үгэдэг шэниисэ болон пропашной ургамалнууд ехээр таригдадаг болонхой. Байгша ондо ургасын хойноһоо һайн харууһан хангагдаа, хуряалгын хүдэлмэриие саг болзортонь, һайн шанартайгаар ябуулһанай ашаар ороохо таряанай элбэг ургаса хуряагдаба. 1960 ондо 6348 гектар таряанай газарһаа 38435 центнер ороохо таряа хуряажа, 7338 центнерыень гүрэндэ худалдаһан байгаа. Харин энэ жэлдэ 7949 гектар талмайһаа 80 мянган центнер ороохон хуряагдажа, 27 мянган центнерыень Эхэ оронойнгоо амбаарта оруулаабди. Үнгэрэгшэ жэлэйхидэ орходоо гектар бүриһөө хоёр дахин ехэ ургаса хуряагдаа.

С. Хамниганов,
Мухар-Шэбэрэй аймагай туршалгын ажахын агроном.

Хани барисаанай уулзалга болобо

Совет-монгол арадуудай хани барисаанай һарын үргэлжэлгэтэй дашарамдуулан, республикадамнай Монголой Арадай Республикын Улаан-Баатар хотын һүнэй комбинадай директор нүхэр Бальжирын Жанлав хэдэн үдэрэй туршада айлшалжа байна.

Нүхэр Бальжирын Жанлав республикымнай хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин хүгжэлтэтэй танилсахатайгаа хамта, аха дүү Монгол ороной тус үйлэдбэриин хэр зэргээр хүгжэжэ байһан тухай уулзаһан алба хаагшад болон хүдэлмэришэдтэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ, ехээр һонирхуулна.

Үсэгэлдэр нүхэр Жанлав Улаан-Үдын һүнэй комбинат ошожо, тэндэхи хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадтай уулзаба.

Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн һүнэй комбинадай улаан булан соо хүнүүд олоороо сугларанхай. Комбинадай директор И. Д. Дамбуев, партийна эхин организациин секретарь Н. И. Хлопов, мүн коммунис ажалай ударник, комбинадай түрүү хүдэлмэришэн Т. К. Семенова болон бусад хүндэтэ айлшандаа коллективэйнгээ ажал хүдэлмэри тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэд.

Хани барисаанай уулзалгын суглаан дээрэ нүхэр Бальжирын Жанлав дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, Монгол орондо эдеэ хоолой үйлэдбэриин улам саашадаа хүгжэжэ байһан, мүн өөрынгөө хүтэлбэрилдэг Улаан-Баатар хотын һүнэй комбинадай коллективэй туйлажа байһан амжалтанууд тухай хөөрэжэ, сугларагшадые ехээр һонирхуулба. Суглаанай түгэсхэхэ үедэ нүхэр Жанлав Улаан-Үдын һүнэй комбинадай коллективтэ түрэл комбинадайнгаа коллективэй зүгһөө социалис мүрысөөндэ илагшадта ...рюулагдадаг дамжу... Улаан туг болон үнэтэ бү... гүүдые барюулжа, энэ... хойшо аха дүү монгол... арадуудай хани бариса... улам хүгжэхыень үнэн хэнһөө хүсэбэ.

Д. Большако...

...тран Расселай телеграмма

...ОН, октябриин 29. ... Бертран Рассел ...эр октябриин 28-да Хрущевто телеграмма ... Расселай секрета... ...дүүлһэнэй ёһоор, те... ...а соонь иигэжэ хэлэг...

«...тэ г-н Хрущев,

...а тохёолдоһон бэрхэ... ...байдалые Танай ...гуримшуулһан тухай... ...рынгөө һанамжые Тан... ...ые хүсэнэб. Кубын ...да Та угаа ехэ һайн ...эйгээр, угаа ехэ бо... ...оор хандаһан байнат. ...рэнэй ажал ябуулаг... ...нэй урда тээ би үзөө... ...Танай энэ эрэлхэг га... ...нэн сэхэ хүн бүхэн ...р сэгнэнэ гэжэ Танай ...найбн хүсэхэ байнаб. ...хүндэлэгшэ

...ЕРТРАН РАССЕЛ».

Кубын Республикын премьер-министр Фидель Кастрын мэдүүлгэ

ГАВАНА, октябриин 29. (ТАСС). Пренса Латина гэжэ агентство иигэжэ дамжуулна:

Кубын премьер-министр Фидель Кастро хэблэлдэ толилхын тулада доро дурсагдаһан мэдүүлгэ дамжуулаа:

Советскэ Союзай премьер-министр Никита Хрущевто бэшэг эльгээхэдээ, Холбоото Штадуудай президент Джон Ф. Кеннеди иимэ дурадхал оруулаа. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацяар дамжуулан зохихо гуримшуулгын хэгдэһэнэй һүүлээр, хүреэлэн бүһэлэлгые болюулхые, Кубада добтолго хэхэгүй гэһэн найдалга үгэхые Холбоото Штадууд зүбшөөхэ байна. Тиихэдэ Кубын газар дээрэһээ стратегическэ хамгаалалгын зэбсэг түхеэрэлгэнүүдые гаргаха гэжэ шиидхэгдэһэн тушаа премьер-министр Н. Хрущев соносхоһон байна. Эдэ бүгэдэһөө уламжалан, Кубын революционно правительство иигэжэ мэдүүлнэ. Президент Кеннедиин найдуулһанай ёһоор, далайһаа хүреэлэлгын болюулагдахаһаа гадна, доро дурсагдаһан бусад хэмжээнүүдэй абтаагүй һаань, Кубада эсэргүү добтолго хэгдэхэгүй (иигэжэ президент Кеннеди хэлээ һэн) гэжэ найдаха аргагүй. Бусад хэмжээнүүд гэхэдэ:

Нэгэдэхи—манай орондо эсэргүүгээр бүхы дэлхэй дээрэ Холбоото Штадуудай бэелүүлжэ байһан экономическа хашалтые, экономическа болон худалдаа наймаанай талаар баалалтануудые болюулха.

Хоёрдохи—али бүхы һүйдхэлтэ үйлэ хэрэгүүдые, агаараар болон далайгаар буу зэбсэг, тэһэрдэг зүйлнүүдые эльгээлгые, хүлһэншэдэй добтолго эмхидхэлгые, тагнуулшад болон һаад тойбо татагшадай шурган оролгые, тайлбарилан хэлэбэл, Холбоото Штадуудай, тэдэнтэй нэгэн һаналтай зарим оронуудай газар дээрэһээ бэелүүлэгдэдэг бүхы ябуулгануудые болюулха.

Гурбадахи—Холбоото Штадуудай, Пуэрто-Рикын газар дээрэхи баазануудһаа хэгдэдэг дээрмэшэн ёһоной добтолгонуудые болюулха.

Дүрбэдэхи—Хойто Америкын сэрэгэй самолёдууд болон суднануудай манай агаарай хилые али болохоор дабалгые, манай уһа руу оролгые болюулха.

Табадахи—Гуантанамодахи далайн-сэрэгэй баазые зөөлгэн абаашаха, Холбоото Штадуудай эзэмдээд байһан Кубын газарые тэхэрюулэн бусааха.

Хосорон һалаха гээгүй һаа, Эхэ ороноо хамгаалая!

Бидэнэр илахабди!

ФИДЕЛЬ КАСТРО РУС.

Кубын революционно правительствын премьер-министр.

Гавана, октябриин 28.

...ССР-эй *МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ*

...шадай хүсэлые хараадаа абан, 1962 оной ноябриин ...скресениин амаралтын үдэрые ноябриин 6-най втор... ...болохо гэжэ СССР-эй Министрнүүдэй Совет тогтоо...

Жаратай тугалшан

Хүн болохо, хүлөө шоройдоһоор мал илгаруулжа, тэрэнэй хойноһоо харууһалха ажалтай танилсажа эхилдэг хүнүүдэй нэгэн Базар-Сада Санданов Захааминай Зэмхэ һууринда ажаһуудаг. Базар-Сада Дашеевич һүүлэй арбан жэлэй туршада һү һаалиин фермые даагшаар хүдэлөө. Мүн тэрэнэй нүхэршье энэ фермэдэ ахалагша һаалишанаар хүдэлөө юм. Базар-Садын эндэ хүдэлхэ үедэ ажалдаа эрхимээр хандадаг, эбтэй эетэй һаалишад олошоржо, һү һаалига жэлһээ жэлдэ дээшэлдэг болоо.

Зэмхын һү һаалиин фермэ ганса колхоздоо бэшэ, мүн аймагтаашье оло дахин түрүү зэргэдэ гаража, соло суутаараа холо ойгуур магтуулһан байна. Теэд яахабши, энэ фермын шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ Базар-Сада Санданов жаран наһандаа жаргаха, амаралтада гараха дүтэлбэ. Үбгэн наһатай болотороо үдэр, һүнигүй мал дахажа ябаһан энэ нүхэрэйнгөө одоол пенсидэ гаража, амар мэндэ жаргаха болоһондонь сугтаа хүдэлһэн нүхэдынишье, колхозойнь хүтэлбэрилэгшэдшье баясаа һэн. Зүгөөр «Базар-Садамнай яагша ааб, гэртээ ажалгүй һуужа шадахагүйл ха даа» гэһэн бодол хүн бүхэниие эзэлдэг бэлэй. Энэньшье тудалдашоо.

Тэрэ гэһээр үнихэншье болошобо. Аяар табан жэл үнгэрбэ. Базар-Садашье тугалшан болоһоор баһал табан жэлые үнгэргэжэрхибэ. Зүгөөр энэ саг соо Базар-Сада эрхим нүхэр, түрүү ажалшан байһанаа дахин гэршэлээ. Табан жэлэй саада тээ гэхэ гү, али фермээ залуу нүхэртэ тушаамсаараа, эндээл тугалшан болохом гэжэ үнэн сэдьхэлһээ правлениидэ мэдүүлээ һэн. Аха нүхэрэйнгөө энэ хүсэлые тон зүбөөр ойлгоһон правлениин гэшүүд гэр бүлөөрөө тугалшанаар хүдэлхыень зүбшөөгөө бэлэй. «Һайн даа, ехэл һайн. Мүнөөнэйш залуу хүбүүд юу хээ ойлгохол, бэрхэнүүд» гэһэн һайн һайхан үгэнүүдые нүхэдтөө хэлэн, тэрэ ажалдаа ороо бэлэй.

Базар-Садамнай гэртээ һуужа, үбгэн наһаяа эдлэхэ гэһэн хүн бэшэ, нютагтаа залуу малай муугаар түлжүүлэгдэжэ, колхозой абаһан тугалнуудайнгаа 40—50 процентыень гарзалуулжа байхада һанаа амар һууха аргагүй байшоо ха юм. Залуу малай муугаар түлжүүлэгдэжэ байһан тухай Базар-Садын шүүмжэлэлые, элдэб һайн дурадхалнуудые колхозой хүтэлбэрилэгшэд болон колхозниигууд суглаа хурал дээрэ хэды дуулаа гээшэб. Харин залуу мал түлжүүлхэ талаар мүртэй хүбилалтын боложо үгэхэгүйдэнь Базар-Сада өөрөө имагтал һү һаалиин фермэдэ тугалшанаар хүдэлхэ гэжэ шиидээ һэн. Мүн һү, мяха абалтые эрид дээшэлүүлхэ гэһэн парти, правительствын уряал Базар-Садые бүришье зоригжуулаа. Тиигээд лэ түрүүшын үдэрһөө энэ ажалдаа түрүү дүй дүршэл хэрэглэжэ эхилээ һэн. Нарай тугалнуудые түлжүүлжэ эхилһэн ажал тухайгаа Базар-Сада Дашиевич иигэжэ хөөрэдэг.

— Нэн түрүүн тугалнуудай байха байрые һайса заһабарилаа һэм. Илангаяа үбэлэй үедэ тугалай байра дулаан, хуурай байха зэргэтэй бэзэ. Энэньшье бэелүүлэгдээ. Тиигээд тугалнуудай түрэхэтэйнь хамта эхэһээнь һалгаажа абадаг болоо һэм. Тиигэжэ нарай тугалнуудые тушаажа абаад, түрүүшын хэдэн үдэр эхынь һүөөр хооллуулжа, тэжээл эдюулжэ һургахадамни һурагтүй өөдэргэн, түргэн томо болодог һэн.

Илангаяа үбэлэй үедэ тугалнуудые абахада ехэ һайн. Үбэл түрэһэн тугал багаһаа шэмэтэй тэжээл эдижэ, бэеэ олоод, хабар, зундаа ногоондо бэлшэхэдээ түргэн томо болодог. Харин зундаа түрэһэн тугал гансал ногоондо ябажа түлжэдэг хадаа намар, үбэлдөө түргэн муудадаг, өөдэлдэггүй байна. Тиимэһээ манай колхоздо тугалнуудаа гол түлэб декабрь—январь һаранuудта абадаг болонхой.

Тугалнуудые үбэл түрүүлжэ, томо болгохо энэ дүршэл имагтал Базар-Садын оролдолго, үүсхэлээр колхоздо дэлгэрээ. Нүхэр Сандановай үбэл түрэһэн тугалнуудые зүбөөр харууһалжа, томо болгодогойнь ашаар тэдэнь намаржаанда орходоо тус тустаа 250—280 килограмм шэгнүүртэй болодог. Жэлшье болоогүй саг соо түлжүүлэгдээд, иимэ шэгнүүртэй болоһон залуу малаа «Коммунизмын зам» колхоз гүрэндэ тушаадаг болонхой. 250—280 килограмм шэгнүүртэй болоһон малые саашадань барижа байһанай огто хэрэггүй ха юм. Тиигэжэ нэгэ үбэлэй туршада тэжээл эдижэ түлжүүлэгдэһэн мал гүрэндэ тушаагдажа, нилээд ехэ үбһэ тэжээл алмалта боложо, байрашье сүлөөлэгдэдэг болоо. Хэрбээ зунай үедэ түрэһэн малые 1,5—2 жэлэй туршада харууһалха болоо һаа, хэды ехэ үбһэ тэжээл, хүсэ зөөри гаргашалагдана, хэды олон байра хэрэглэгдэнэ гээшэб?!

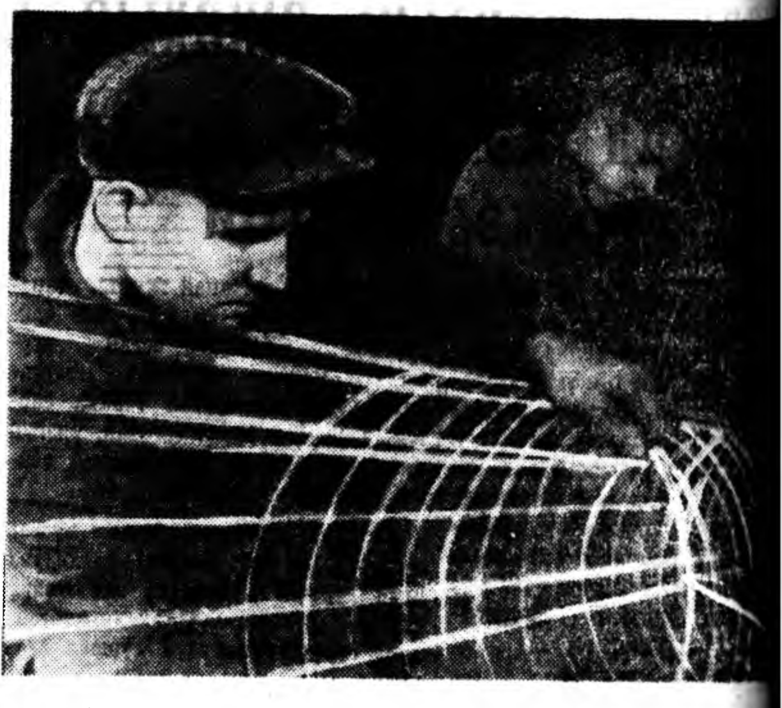
Сентябриин һүүл багаар Базар-Сада зунай бэлшээриһээ буужа ерэдэг юм. Эрхим хүнэй гараар түлжүүлэгдээд, холын бэлшээридэ ябажа ерэһэн тугалнууд 2—3 жэл түлжүүлэгдэһэн гунадтал адли томо бэетэй гулдагар юумэд ябадаг. Базар-Садын тугалнуудые зунай бэлшээриһээ ерэмсээрнь шэгнэхэдэ 4 һарын туршада дунда зэргээр тус тустаа 139 килограммаар нэмэһэн байба. Эндэһээ бодоходо тугал бүхэн сүүдхэдэ дунда зэргээр нэгэ килограммһаа үлүүгээр нэмэһэн байна. Мүнөө харууһалжа байһан малаа һаяар гүрэндэ тушаамсаараа, декабрь-январь һаранuудта нарай тугалнуудые тушаажа абаад, шэнэ байра соо харууһалха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ баригдажа байһан шэнэ байрые һайнаар аад, түргэнөөр барюулхын тула Базар-Сада сүлөө сагтаа барилгашадта туһалдаг, элдэб дутагдалнуудыень заһуулжа байдаг ха юм. Энэ байрань октябрь һарын һүүл багаар ашаглалгада үгтэхэ юм.

«Би мүнөө энэ байрые барижа байһан барилгашадта ехэл эрилтэ табинаб. Юуб гэхэдэ, энэ байра хэдэн арбаад жэлэй туршада хэрэглэгдэхэ ёһотой. Тиимын тула бүри мүнөөнһөө энэ байра соо тугалшадай ажал хүдэлмэриие оньһожоруулха тухай бодохо шухала бшуу. Фермэмнай оньһожоруулагдажа байнхай. Мүнөө үедэ үнеэдээ зайн галай хүсөөр һаадаг боложо байнабди. Харин энэ фермын дэргэдэ байдаг гэхэ гү, али бидэнэрэй тугалнуудые харууһалха ажалыемнай, оньһожоруулхын тула юуншье хэгдэнэгүй».

Базар-Садын иигэжэ мал ажалые оньһожоруулха тухай хэлэхэншье тон зүб. Нээрээшье Захааминай аймагта «ёлочко» үргэнөөр хэрэглэгдэжэ байнхай. Харин гол түлэб мал ажалтай энэ аймагта залуу мал, илангаяа тугалнуудые түлжүүлхэ хүдэлмэри оньһожоруулха талаар юуншье хэгдэнэгүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ тугалшадай болон залуу мал түлжүүлэгшэдэй ажалые горьтойгоор оньһожоруулха хүдэлмэри эзэн ёһоор бүтээгээ хада Захааминай аймагта хямда сэнтэй мяхан улам элбэгээр абтаха гээшэ.

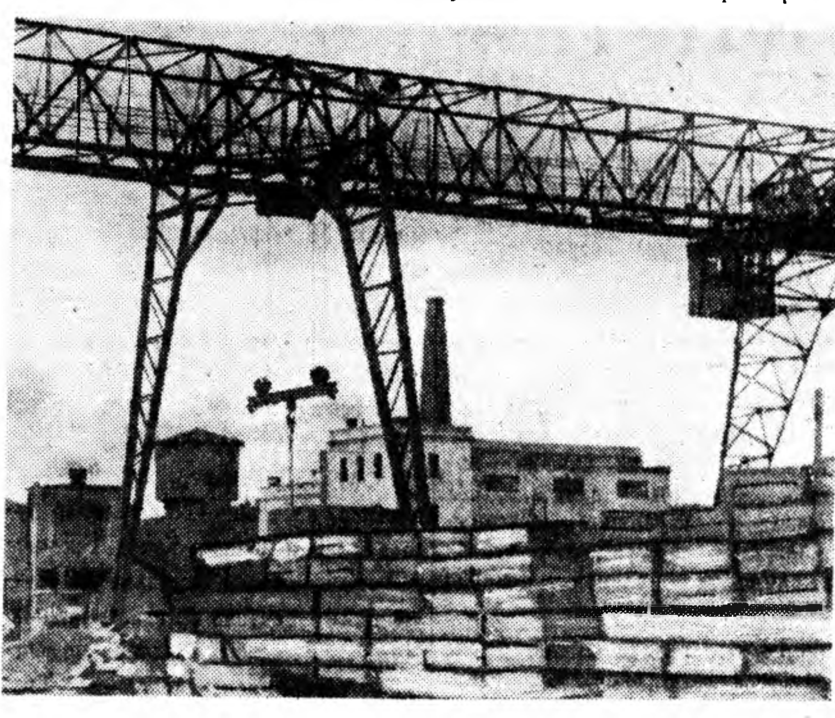
А. Александров.

Барилгын хэрэгсэлэй заводто

Байгал далайн эрьеэр зурыһан гүмэр харгыгаар ябаһан хүн Татаурова станциһаа холо бэшэ нилээд ехэхэн заводой корпусуудые, үндэр набтар хоолойнуудһаань хара хүхэ утаанай мушхаралдан гаража байхые хараһан байха. Энэмнай зам харилсаанай министерствын мэдэлэй Таловска завод гээшэ.

Энэ заводой хүдэлмэрилэгшэдэй гаргадаг продукци: түмэр харгын электрификацида хэрэгтэй түмэр-бетонно тулганууд оронойнай олон область, хизаарнуудта эльгээгдэнэ. Мүн түмэр-бетоноор хэгдэһэн балка, хоолой, байрын гэрэй хушалта барилгада элбэгээр хэрэглэгдэдэг болонхой. Улаан-Үдэ городоймнай трамвайн электролиниин тулганууд хуу баран энэ заводһоо асарагдаһан байна.

Түмэр-бетонно хэрэгсэлнүүдые гаргадаг Таловска завод республикымнай түрүү предприятинуудай нэгэн болоһоор үнинэй. Хүдэлмэришэдынь Агууехэ Октябриин 45-дахи ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаад, продукци үйлэдбэрилхэ гүрэнэй түсэбые, мүн абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Түмэр-бетоноор тулга хэдэг цехэй хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, шэнэ түхеэрэлгэ тодхожо, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар ехэ юумэ хэнхэй. Мүнөө эндэ тулгын хэб соо хэгдэхэ булад проволоко оньһон аргаар татажа, һүүлээрнь шэнгэн цементээр шудхан сарсаана. Эндэ нүхэр Бурнинай хүтэлбэрилдэг бригада эдэбхи ехэтэйгээр ажаллажа, завод соогоо түрүүлжэ ябана. Энэ бригадынхид продукци үйлэдбэрилхэ даалгабаряа һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэнэ. Һүүлшын һарада хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар хүдэлмэрилжэ, ажалай ехэхэн бэлэгээр Октябриингаа һайндэрые угтахань.

Тэрэшэлэн Гумар Зарифулинай даадаг бригада центрофуг гэжэ машиные бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглана. Хэбтэ хэгдэһэн түмэр-бетонно хэрэгсэлнүүдынь энэ машинада тон түргөөр эрьелдүүлэгдэн хатаагдана. Центрофуг[…]ын оператор Александ[…]летов даажа, байһан маши[…]даа техническэ харууһа[…]наар хэдэг тула нэгэ[…] «эбдэрээ» гээд миил ба[…]даггүй.

Һүүлшын хоёр арбан […]гой туршада гээгдэжэ […] Анатолий Колоколовой […] ажалайнгаа эмхидхэл […] һайжаруулжа, түрүү[…] зэргэдэ гараба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Тү[…]бетонно хэрэгсэлэй Тал[…] завод. 2. Анатолий Бу[…] (зүүн гарһаа) Илья Мис[…]тай арматура уяжа бай[…]

В. Шитиковэй фото[…]

ШАЛГАРАГШАДТА ШАН

РСФСР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын даалгабаряар, Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерство 1962 ондо эрхим амжалта туйлаһанайнь түлөө хүдөө ажахын бүлэг хүдэлмэрилэгшэдые «РСФСР-эй хүдөө ажахын социалис мүрысөөндэ шалгарагша» гэһэн тэмдэгээр шагнаба.

Шагнагдагшадай дунда Мухар-Шэбэрэй аймагай «Победа» колхозой комбайнер П. Д. Полянский, тэрэ колхозой тракторист И. Б. Добрынин, «Эрдэм» совхозой комбайнер Б. Д. Цыренова, комбайнер Д. Б. Бодиев, Суулгын совхозой комбайнер Б. М. Жигмитов, «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ Н. Г. Тютрин, Суулгын совхозой главна агроном И. В. Перевалов, «Знамя Ленина» колхозой түрүүлэгшэ Ц-Д. С. Семенов, «Эрдэм» совхозой отделениие эрхилэгшэ Ц-Г. Ц. Цыдыпов болон хамта 29 хүн шагнагдаба.

В. Шнайдер.

Н. Г. Загладын статьяе зүбшэн хэлсэнэбди

Барилгашанайшье нэрэ хүндэтэй

Республика доторнай барилгашад олон. Тэдэнэр Украинын суута таряашан Надежда Григорьевна Загладын бэшэгые уншаа ёһотой гэжэ һананаб.

Тэрэ эхэнэр таряашанай нэрые хүндэлхэ тухай бэшэхэдээ коммунизм байгуулжа эхилһэн мүнөө үеын тон шухала асуудалнуудта онсо анхарал хандуулһан байна. Тэрэниие унш аад байхадаа, барилгашадай һэшхэл тухай хэлэхэ дуратайб. Түрэл партиимнай программа соо коммунизм байгуулха талаар тодорхой хараа шугамай табигдаад байхада гансахан таряашан тухай хэлсэхэ бэшэ, харин энэ ехэ тэмсэлдэ хабаадалсажа байһан совет хүн бүхэнэй һэшхэл тухай хэлсэгдэхэ болоно.

Надежда Григорьевнагай бэшэг миниишье сэдьхэлые түнэзгыгөөр хүдэлгөө. Тиимэһээ бидэнэр, хүн бүхэн түрэл партиингаа, арад, зонойнгоо урда харюусалгатай байһанаа ойлгожо, нийтын ашта туһада үнэн сэхээр хүдэлхэ ёһотойбди.

Аяар холын Украинын үндэр наһатай колхозник эхэнэрэй хөөрөөе үргэлжэлүүлхэ зуураа, барилгашанай нэрэ хүндэ тухай тогтохо хүсэлэнтэйб. Улаан-Үдэ городтомнай барилгашад тон олон, хэдэг ажалайнь хэмжээн яһала ехэ.

Барилгашадай ажал баһал таряашанай, хүдэлмэришэнэй гү, али инженерэйхидэл адли хүндэтэй юм. Бидэ, барилгашадые хүсэ ехэтэ элдэб техникээр гүрэн хангана. Ехэ ехэ башенна кранууд, газар малтадаг элдэб машина, бетон худхаха, штукатурка хэхэ түхеэрэлгэнүүдшье бии. Гараар хэхэ хүндэ хүшэр ажал үгы болонхой.

Аяар гушаад оной үе һананаб. Тиихэдэ залуухан хүбүүн ябахадаа республикынгаа ниислэл хотын шэнэ барилгануудта хүдөө нютагһаа ерэһэн хүм. Тэрэ сагта машина, зэмсэг тухай һанахашье юумэн байгаагүй. Хирпиисэ бэеэрээ зөөдэг байгаабди. Хүн бүхэн дунда зэргээр хорёод хирпиисэ абадаг бэлэй.

Барилгын бүхы ажал гараар, бар[…]эр лэ хэглэдэг һэн. Гар хүрзөөр малтагдаха, худхамал шабар […]өөдэг, монсогор модо гараа[…]даг бэлэйбди. Ямар бэрхэтэй […]аа гээшэб?! […]энэй техникын хүсэ хараха-

„Бурстрой" трестын үнинэй хүдэлмэришэн, Социалис Ажалай Герой Чойбон Цыбиковэй хөөрөөнһөө

даа баярлажа сададаггүйб. Энэ техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа һураһан барилгашадай ажал хэрэгээр омогорхонгүй аргагүй. Манай барилгын трестын үнинэй хүдэлмэришэд, модошо дархашуул Дмитрий Михайлович Юрьев, Моисей Дмит-

риевич Аникьев, бригадир Григорий Константинович Овчинников, Рафика Калимулина гэгшэдые хэн танихагүй гээшэб. Ажалай эдэ түрүүшүүлэй гар хүрэлсөөгүй шэнэ гэр байра Улаан-Үдэдэмнай үсөөн гэхэдэ ямаршье алдуу болохогүй байна. Эдэ нүхэдһөө һүүлдэшье ерэһэн хүнүүдэй дундаһаа шадабари мэргэжэл һайнтай барилгашад урган гараа. Тодорхойлон хэлэбэл, коммунис ажалай бригаданuудые даагша Сергей Братчиков, Юрий Изаксон, […]ысөөнэй түрүү зэргэдэ ябалсадаг нүхэд Суворов, Федоричев гэгшэдэй бригаданууд оролдосото ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Шэн зоригто ажалай түрүүшүүл болоһон эдэ нүхэд урдаа табигдаһан зорилгые бэелүүлгэдэ бүхы һанал хүсэлөө табижа, үнэн зүрхэнһөө оролдодог гээшэ. Барилгашад эдэ нүхэдһөө жэшээ абажа, тэдэнтэй мүрысэн хүдэлмэрилхэ ёһотой. Хэрбээ бүхы барилгашад эдэ нүхэдтөөл адляар хүдэлмэрилдэг һаа, мүнөөнэйхиһөө һураггүй һайнаар, гоёор, хямда сэнтэйгээр барилга хэхэ һэмди.

Шүнэр баригдаһан гэртэ нүүжэ орогшодой урматай баяртай байхада, бидэнэр, барилгашадшье баһал хүхюутэй байдагбди. Гэбэшье сэхынь хэлэхэ хэрэгтэй: нүүжэ орогшод заримдаа шэнэ гэрээ толлоогүй байтараа барилгашадта гомдожо эхилдэг. Юун дээрэһээб гэхэдэ, нойтон модоор хэгдэһэн сонхо, үүдэнүүдынь хаатдахаяа болишоод гү, али штукатуркань унашаха, канализацинь бүтүүршэхэ гэхэ мэтын таагүй элдэб ушар гарадаг гээшэ.

Иимэ гомодолнуудые дуулахада ехэ таагүй, эшхэбтэр болохоһоо гадна, тэрэ гэртэ зөөжэ орогшодой нюур шарай харахань бэрхэтэй болодог. Энэмнай ажалдаа үнэн сэхээр хандаагүй, хайшан гээл һаа үдэр үнгэргөөд, салин абахын түлөө оролдоһон хэрэг болоно гээшэ. Ондоо сэгнэлтэ энээндэ байхагүй. Энэ хэлээшэеэ лаблахын тула нэгэ иимэ жэшээ баримталхамни: Павловай нэрэмжэтэ үйлсөөр баригдаһан 9-дэхи номерой гэрые холоһоо харахада ехэл гоё шэнги. Досоонь орон гэхэдэ хара буухаар: олон квартиранuудайнь үүдэн гажажа, хаагдахаяа болишонхой. Сонхонуудайнь модон муугаар харуулдагдаһан, шалынь шэрэ зарим газарта хобхорһон байдаг.

Энэ гэр «Бурстрой» трестын 3—4-дэхи управлениинүүдэй хүдэлмэришэдөөр баригдаһан байна. Гэрэй баригдажа байхада дурсагдагша управлениинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, нүхэд Галактионов, Мурашев гэгшэд, прораб болон мастернуудынишье эндэ хэдэн дахин ябаһан, заабари захиралта үгэһэн лэ байха. Теэд хүдэлмэридөө хойрогоор хандадаг, һэшхэлгүйгөөр ажалладаг хүнүүдые тэдэнэр гарһаань татажа болюулаагүй, гаргаһан голодоһыень дахин заһуулаагүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Управлениинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эдэ дутагдалнуудые хараагүй бэшэ, харин оло дахин хараһан байха. Теэд «түргөөр лэ ашаглалгада үгөөл һаа, манда бэшэ юун хэрэгтэйб» гэһэн һэшхэлтэй ябаа ха юм даа. Иимээр ажалладаг хүнүүдэй түлөө талада байгаад эшэхээр байдаг.

Муугаар хүдэлмэрилдэг, ажалдаа голодоһо гаргадаг, һэшхэлгүй хүнүүдые манай барилгын организацинуудта зэмэлдэггүй, хуулиин харюусалгада яахадаа хабаадуулдаггүй гээшэб. Тиимэ һэшхэлгүйшүүлые ямаршье зэмэдэ хабаадуулдаггүй дээрэһээ иимэ ябадал ходо үргэлжэлдэг гэжэ би һанадагби. Тэдэнэй хангалтагүй муу хүдэлмэриһөө ажалшад хохидодог, мүн гүрэндэшье үлүү гаргаша хэгдэдэг байна.

Саашадаа энэ гуримаараа, нүхэд барилгашад, ажалдаха эрхэгүйбди, баригдаһан гэрнүүдэй шанарые наринаар шалгажа, бүхы дутагдалнуудыень элирүүлэн усадхаһан хойноо шэнэ гэртэнь айлнуудаа оруулая.

Мүнөө үшөө нэгэ ондоо шухала асуудал дээрэ тогтохо хүсэлэнтэйб. Гүрэнэй зөөридэ эзэн ёһоор хандаха тушаа барилгашадай дунда ходо «хирпиисэ дуталдаба, хушалтын плита үгы, худхамал шабар саг соонь асарбагүй» гэһэн хөөрэлдөөн ходо гаража байдаг. Теэд барилгын эдэ хэрэгсэлнүүдтэ гамтайгаар, эзэн ёһоор хандадаг гээшэбибди гэхэдэ, огто үгыл даа. Прораб нүхэр Давыденкын участогта зорюута ябаа һаа, хоёр нюдөөрөө харахат. Участок дээрэнь ямаршье эмхи гурим байхагүй. Хирпиисэ, пол хэхэ модон, бусад хэрэгсэлнүүд дайралдаһан газартаа хэбтэхэ.

Иимэрхүү байдал 1-дэхи управлениин барилганuудта үзэгдэдэг. Заримдаа баригдажа байһан гэрэйнь хажууда дүтэлхын аргагүй, хирпиисэ хаяатай байдаг. Дуратай хүн ерээд лэ тэндэһээнь хирпиисэ, хабтагай, цемент гэхэ мэтэ хэрэгсэл хулгайлдаг. Нёдондо үбэл хүдэлмэришэдынь өөһэдөө тесоор хэгдэһэн бүхэли хана эбдэжэ, түлеэн болгоо.

Үгышье һаа, зарим хүдэлмэришэд гүрэнэй зөөридэ гар хүрэдэг зантай. Жэшээнь, шэрэ, лак, извёстко, шэл гэхэ мэтые һэмээхэн абаад ябашадаг. Энэ бузар булай ябадалаараа хэндэ хохидол хэнэбибди? Өөһэдтөө. Барилгын организацинуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд энэ ушарта хулгайшадые бэдэрэн барихые оролдодоггүй, харюусалгатай хүнүүдтэ хулгайда ороһон хэрэгсэлэй сэнгые түлүүлхые оролдодоггүй.

Таарахагүй иимэ ушар юун дээрэһээ гаранаб гэхэдэ, барилгашанай нэрые хүндэлнэгүйбди. Сэдьхэлэй сэбэрэй түлөө, һэшхэлэй һайханай түлөө багаар оролдонобди. Бултадаа үнэн сэхээр хүдэлхые багаар оролдоно хабди. Һүүлэй һүүлдэ эдэ дутагдалнууд бүхы трестыемнай ядалдахын туйлда хүргэнэ. Олон гэрнүүд саг болзор соогоо ашаглалгада үгтэнэгүй. Горькиин, Шишковкын поселогуудта эхилэгдэһэн һургуулинуудай барилга мүнөөшье унжагайранхай.

Би мүнөө үндэр наһатай боложо, пенсидэ гаранхайб. Теэд арад зонойнгоо хэрэтые миин хараад байжа болоногүй. Һайн дураараа ерэжэ, барилга дээрээ хүдэлмэрилжэ байнаб.

А. Шулунов,
найруулан бэшэбэ.

МҮНӨӨДЭРЭЙ ШУХАЛА АСУУДАЛ

ТРАКТОР, МАШИНАНУУДАА ЭРХИМЭЭР ЗАҺАБАРИЛАЯ

(Ажахын хүтэлбэрилэгшэд, механизаторнууд, мэргэжэлтэдэй анхара[…]

Баян дэлгэр Буряад оронойнай колхоз, совхозууд энэ жэлдэ орооһо тарянай болон бусад ургамалнуудай элбэг ехэ ургаса абажа, гүрэндөө 7 миллион шахуу пүүд таряа худалдаа. Мүн олонхи ажахынууд өөһэдтөө хүсэд хүрэхэ эрхим шанартай үрэһэ хаажа абанхай.

Илангаяа Мухар-Шэбэрэй, Хориин, Бэшүүрэй, Кабанскын болон бусад аймагуудай колхоз, совхозууд таряалангай гектар бүриһөө 12,5—19 центнер, зарим газарһаа га бүриин 25—30 центнер ургаса хуряажа, Эхэ оронойнгоо амбаарта нилээд ехэ таряа оруулжа шадаһан байна. Гадна, байгша ондо олохон ажахынуудта таряалангай, «хатан»—кукурузын, горохой үндэр баян ургаса абажа, баһал ехэ газарта түрүүшынхеэ һүн эдеэтэй, эдеэшэһэн бүүрсаг хуряагдаа.

Үндэр баян ургаса абахын түлөө дэлгэрһэн эршэтэй шанга мүрысөөндэ механизаторнуудаймнай оруулһан ажалай аша габьяа айхабтар ехэ. Тэдэнэр мүнөө ургаса хуряалгын бүхы хүдэлмэриие гол түлэб дүүргээд, машина, техникээ һайнаар заһабарилжа, ерэхэ жэлэй хабарай тарилгада эрхимээр бэлдэхын тула баһал нилээд харюусалгатай ажалаа захалба. Энэ жэлэй намар-үбэлэй заһабарилгын үедэ ажахынуудта бүхыдөө 3100 элдэб түхэлэй трактор, 2160 комбайн, 2400 тракторай плуг, 3200 элдэб түхэлэй сеялкэ болон бусад машина, зэмсэг, түхеэрэлгэнүүд заһагдажа гараха байна. Энэмнай тон ехэ, харюусалгатайшье хүдэлмэри байһаниинь элитэ. Тиимэһээ заһабарилгын бүхы хүдэлмэриие ямараар эмхидхэхэ тухай тогтожо хэлэхэ ушартай болоно.

НЭН ТҮРҮҮН ЮУ ХЭХЭБ?

Машина, техникын заһабарилгые эмхитэй һайнаар эхилжэ, богони болзорто эрхим шанартайгаар дүүргэхын тула Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй мастерскойнууд ажалаа зүбөөр, бодомжотойгоор табижа, харюусалга ехэтэйгээр хүдэлхэ болоно.

Юуб гэхэдэ, энэ жэлдэ элдэб шэнэ түхэлэй орёо нарин оньһон машина, түхеэрэлгэнүүд урдынхида орходоо һураггүй олон болоо ха юм. Илангаяа мүнөө хаа хаанагүй имагтал дизельнэ мотортой шэнэдхэгдэһэн тракторнууд хүдэлнэ гээшэ. Тиимэһээ тэдэнэй гидронасосно түхеэрэлгэнүүдэй заһабарилгые эхинһээнь эсэстэнь хүрэтэр техническэ заһабариин ёһоор, нарин нягтаар хэхын тула гол анхарал хандуулха хэрэгтэй.

Этээн түрүүн заһабарилагдаха ёһотой трактор, комбайн, машина бүхэниие наринаар шалгажа, хаанань ямар заһабарилга хэрэгтэйб гэжэ һайнаар тодорхойлоод, дутагдалай тусхай данса (деффектнэ ведомость) бэшэхэ ёһотой. Энэнь ямар туһатай байхаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, трактор, комбайн, машина бүхэндэ хэды шэнээн, ямар запасной деталь, часть хэрэгтэйб гэжэ уридшалан мэдээд, захяа үгэхэдэ таарамжатай байна. Хоёрдохёор, бүхыдөө заһабарилгын хэды шэнээн хүдэлмэри хэгдэхэб гэжэ эртээнһээ тодорхойлхо аргатай болоно.

Колхоз, совхозуудай гү, али «сельхозтехникын» отделениинүүдэйшье мастерскойе зүбөөр хэрэглэжэ, тэрэнэйнь талмайн дүрбэлжэн метр бүхэниие гүйсэдөөр ашаглахын тула запасной частяар дүүрэн бүридхэгдэһэн трактор, машинануудые түрүүшын ээлжээндэ заһабарилжа эхилхэ ёһотой. Урда жэлнүүдтэ запасной деталь, частяар дутуу аад, зарим ажахынууд мастерской соогоо трактор, машина хубхай олоор оруулжархёод, хэдэн һара обоорuулжа хэбтүүлдэг һэн. Иимэ ябадал гаргажа яашье болохогүй.

Нэгэшье үдэрөөр хожомдонгүй машина, техникэ заһабарилха байранuудые дулаалжа, досоохи түхеэрэлгэнүүдынь түгэс бэлэн болгохо, мастерской, куэницануудые түлеэ, түлишөөр гүйсэд хангаха шухала. Илангаяа механизаторнуудай байра зохидоор бэлдэхэ байна. Заһабарилга дээрэ ажаллажа байһан хүдэлмэришэдые элдэб аюул, усалталгаһаа һэргылхэ, хамгаалха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдаха ушартай.

ТЕХНИКЭДЭЭ ЭЗЭН ЁҺООР ХАНДАДАГ БОЛОЕ

Үнгэрһэн жэлнүүдэй дүй дүршэл дээрэһээ харахада, олонхи колхоз совхоз түрүүн тракторнуудаа заһажа дүүргээд, харин тон һүүлдэнь лэ, бүри хабарай тарилгын эхилхэһээ урда анзаһа, борной, сеялкэ гэхэ мэтэ машина, зэмсэгүүдээ заһажа захалдаг һэн. Энээл энэ алдууһаа боложо, байгша ондо ургаса хуряалгын эхилхэдэ республика доторнай аяар 200 таряанай, силосэй комбайн заһагдаагүй байтаа бшуу.

Комбайн, сеялкэ гэхэ мэтэ машинануудые мастерской, кузница соо оруулхада ехэ зай забһар эзэлээд, тон таарамжагүй байдаг. Тэдэниие мүнөө намарай урин дулаанда газаа байлгажа заһабарилха һайн арга боломжые хүсэд хэрэглэгдэнэгүй. Жэшээнь, сеялкэнүүдые тарилгын дүүрэмсээр хабар һайнаар заһаад, байрадань зохидоор табижархёо һаань, али тухай ехэ хэрэг бүтээһэн байха бэлэйб. Энээл тиимэһээ Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоз, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхоз, Охин-Булагай совхоз болон бусад хэдэн ажахынууд хабарайнгаа тарилга дүүргэһээр сеялкэ, плуг гэхэ мэтэ машинануудаа шорой тооһонһоонь сэбэрлэжэ заһабарилаад, хадагалаа юм.

Тээсгэн Мухар-Шэбэрэй аймагай «Победа» колхозой механизаторнууд Улаан-Үдынгөө нютагай үйлэдбэриин управлениин ажахынуудай бүхы механизаторнуудта нээмэл бэшэгээр хандаа. Эндэхид бүхы комбайн болон хүдөө ажахын бусад машина, зэмсэгүүдээ таряалан дээрэхи хүдэлмэриин дүүрэмсээр заһабарилжа, бэлэн болгохо уялга абанхай. Мүнөө колхозой механизаторнууд хуряалгын бүхы машина, техникэ бултыень мастерскойдоо суглуулжа, тооһо шоройһоонь һайнаар сэбэрлээд, заһабарилжа эхилээ.

Таряалан дээрэхи хүдэлмэриин дүүрээд байхада даажа абаһан машина, зэмсэгүүдээ тэрэ дарыдань мастерскойдо асаржа тушаатаагүй һаань, механизаторнуудта тоосооень хэхэ-

гүй гэжэ ажахын хүтэлбэрилэ[…]
тэ эрилтэ табиха байна. Харин […]
на, техникээ нарин нягтаар […]
ябаад, бүрин бүтэнөөр ту[…]
механизаторнуудта урмашуул[…]
мэлтэ түлөөһэ үгэхэ хэрэгтэй.

Үнэндөө машина, зэмсэгтээ […]
бусаар, харюусалгагүйгөөр ха[…]
һаа боложо, тэдэнээ сагһаа[…]
эбдэжэ, хуушараажа хаяна […]
бибди. Жэшээнь, сеялкэ жэлдэ[…]
доол 9—10 хоног соо хүдэлгэ[…]
дэнээ заһабарилаабди гэжэ 4—[…]
ра соо мастерскойдо хэбтүү[…]
Комбайншье баһал һара соо ху[…]
аад, 1,5—2 һара заһагдана. […]
үгөөр хэлэбэл, эдэмнай ажал […]
мэри дээрэ ехээр хэрэглэгд[…]
дэрнэ бэшэ, харин муугаар, […]
хэрэгээр хадагалагдажа бай[…]
боложо, сагһаа урид хэрэгтээ […]
бшуу.

ЗАҺАБАРИЛГЫЕ ЯАЖА ЗҮ[…] ЭМХИДХЭХЭБ?

Дизельнэ тракторнуудые […]
бөөр заһабарилха тухай […]
гыгээр тогтожо хэлэһэнэй […]
жэ һанагдана. Энээн тушаа […]
«Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй […]
ни бүхэндөө үгтэнхэй.

Нэн түрүүн һайн түхеэ[…]
оньһожоруулагдаһан мастер[…]
ажахынуудта тракторай заһа[…]
гые узловой аргаар, типовой […]
логиин ёһоор хэхэ шухала. […]
гын алишье талаараа һайн […]
ниинь үнгэрһэн жэлнүүдэй дү[…]
шэлһөө элитээр харагдаа. Т[…]
узловой аргаар заһабарилха[…]
лыень зүбөөр эмхидхэжэ, дү[…]
шадамараар бэрхэ хүнүүдые […]
табиха хэрэгтэй. Мүнөө колхо[…]
хоз бүхэндэ технологическа ту[…]
гэ, стенд, дизельнэ мотор […]
шалгалта-туршалгын хэрэг[…]
гэхэ мэтэ үшөөл дутуу. Т[…]
тэдэниие «Сельхозтехникын» […]
ниин мастерскойдо эльгээхэ […]
Илангаяа тусгаар заһабарилга[…]
ническэ баазагүй ажахынуу[…]
торнуудаа заабол тусгаар […]
скойдо эльгээхэ зэргэтэй.

Нёдондо зарим ажахынууд […]
гаяа Тарбагатайн, Захааминай […]
шүүрэй болон бусад аймагуу[…]
шина, техникээ узловой арга[…]
һаха аад, тэрэнээ механиза[…]
өөһэд өөһэдөө ерээд, бригада[…]
һахабди гэжэ энэ хүдэлмэреэ […]
унжагайруулаа.

«Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй […]
терскойдо хүдэлхөөр эгээл ша[…]
тай, бэрхэ, мэргэжэл һайнтай […]
низаторнууд колхоз, совхо[…]
эльгээгдэхэ болоно. Тэдэнэй […]
рилга хэхэдээ тусхай сэнгэ […]
түлөөһэ абаха юм. Трактор, […]
түрүүн задалангүйгөөр һайса […]
жа, хаража, эбдэрһэн, элдэ[…]
тодорхойлдог болоо һаамни[…]
той. Энээнһээ урагша трак[…]
шинаяа хэрэгтэй, хэрэггүйшье […]
хамаагүй, хуу, һүүлшынь […]
рэтэр задалжархидаг һэн. Т[…]
оншоёо олохо таарашаһан […]
таль, часть һүүлдэ суглуу[…]
сэд зохихоёо болёод, түрүү[…]
һээшье бүри муугаар хүдэл[…]

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

БРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

962 оной октябриин 31.

...hуралсалай үдэрнүүдтэй № 47 hургуулида. Класс... ...дэрилэгшэ Н. Ж. Балтуева hурагшадтаа гэрэйнь даа... ...дажэ байна. А. КУРТИГАЙ фото.

...АЛША БАСАГАНАЙ ...ДАР СОЛО

...хүбүүд, басагад заб... ...й ажаллана. «Агуу... ...бриин дүшэн табан ...hайндэрые ажалай ...эгээр угтая»! гэhэн ...үн «Социалис мүры... ...агшада»—гэжэ ал... ...гаршагтай тугхануд ... наранда толотожо ... Тиихэдэ цехэй ...да үлгөөтэй «комму... ...ай ударнигта» гэhэн ...пелэй наанахи ма... ...дэлсые залуухан бу... ...ган нарин нягтаар ...хүдэлмэреэ үргэлжэ... ...үхагүйгөөр ажалла... ...басагамнай Улаан... ...котажна фабрикын ...элмэришэдэй нэгэн, ...ажалай ударник Ва... ...ымбрылловна Гармае...

...тиа Дымбрыловна ...эн наhаяа hая хүрэ... ...ашье, трикотажна ...гурбадахи жэлээ ...үнэн сэхэ хүдэл... ...гэжэ суурханхай. ...ой эхинhээ хойшо ...ган хубсаhа нэхэхэ ...хэнэйнгөө даабари ...процент дүүргэжэ, ...артай продукци гар... ...эйшье мэдэхээр, за... ...най ажалай амжалта ...эхэнөөр туйлагдаа... ...ай орёо замаар даб... ...жалтада ерэhэн ту... ...ая нигэжэ хөөрэнэ: ...шээр бэрхэтэйшэг ...н даа. Харин мүнөө ...да урматай, хэhэн ...урагшатай болоо. ...hуранхаар, бэрхые ...жалай хүндэhөө бү ...гэжэ эхэ, эсэгымни ...хэлэн юрөөhэниинь ...өө хододоо hанаан...

...он ажалhаа сухари... ...эгүй, ажалша бэрхэ ...аа,—гэжэ нютагай... ...ниие бүри бишыхан ...магтадаг hэн. Юуб ...ия фабрикада ажал... ...эрхэhээ бүри урда ...городто hургуу... ...унай амаралтын үе... ...ин хара ажал хэдэг ...эрэ колхоздо ошожо ...а хуряалгын хү...

дэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, колхозой правлени, партийна организациин зүгhөө баяр баясхаланда хүртэгшэ hэн. Тэрэ ажалаа мүнөөшье үргэлжэлүүлhээр. Мүнөө зундаа Валя Тарбагатайн аймагай «Советская Россия» гэжэ колхоздо ошожо, хамта ажалладаг хани басагадаараа хорёод үдэрэй туршада хартаабха малтаха болон бусад хүдэлмэридэ хабаадалсаhан байна.

Хубсаhа нэхэхэ халаан, hарын даабарие 115—120 процент дүүргэжэ, эрхим шанартай продукци бүтээдэг, мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг, үдэшын hургуулида эрхимээр hурадаг болоhонойнгоо түлөө Валя байгша оной март hарада «коммунис ажалай ударник» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн.

— Валя Гармаева ёhотойл шадамар бэрхэ, залуу байбашье даруу, түбшэн зан абаритай басаган даа,—гэжэ сугтаа ажалладаг Людмила Баранова, Рая Акулич, Мария Фёдорова болон бусад хубсаhа нэхэгшэ басагадынь үнэн зүрхэнhөө тэрэниие магтадаг.

Оролдосотой энэ хүдэлмэришэнэй ажалай дүй дүршэлые хараада абажа, фабрикын дирекци тэрэниие байгша оной январь соо хубсаhа нэхэдэг цехэй хүдэлмэришэдэй бригадираар томилоо юм.

Агууехэ Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ В. Д. Гармаевагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид эдэбхитэйгээр хабаадана. Тэдэнэр сентябрь соо хубсаhа нэхэхэ түсэбөө 120 процент дүүргэжэ, түсэбhөө гадуур 300-гаад хэhэг эхэнэрнүүдэй, ухибүүдэй джемпернүүдые нэхэжэ гаргаа. Тиихэдэ мүнөө ноябриин 6-най үдэр болотор хубсаhа нэхэхэ арба нэгэн hарын түсэбые бэелүүлхэ зорилготой.

— Хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, абаhан уялгаяа дүүргэхэ байhандаа этигэнэбди,—гэжэ тус бригадын гэшүүн, хубсаhа нэхэгшэ комсомолка Людмила Магнитова хөөрэнэ.

Д. Шагдуров.

...ЭЭ ЗАЙН ГАЛТАЙ БОЛОХО ЮМ?

...чна совхозой 4-дэхи ...арьяаста нютаг ай... ...хүн зон олонтой ... Эндэ оршодог сов... ...тэнүүдтэ олон за... ...жалладаг. Теэд тэ... ...сагаа культурнаар ...аргагүйдэнэ. Ушар ..., эндэмнай мүнөө... ...тороо зайн гал үгы

Совхозой директорhээ хэзээ зайн галтай болохо бибди гэжэ асуухада:—«мүнөө жэл, мүнөө жэл» гээд лэ хүнгөөр харюусадаг заншалтай.

Совхоз тогтоhоор дүрбэн жэл болобо ха, хэдыдэхи жэлдээ директорнай хэлэhэн үгэдөө хүрэгшэ aaб?

Д. Цыденов.

Хяагтын аймаг.

...КТОР, МАШИНАНУУДАА ...ХИМЭЭР ЗАhАБАРИЛАЯ

...хэл. Эхиньинь ...и нюурта)

...дуе шадаал hаа даблта... ...жо шухала.

...тын шанарые тон нари... ...тушаа гүрэнэй техни... ...тын инспекторнүүд ни... ...татайгаар хүдэлхэ зэр... ...а тракторнуудай гид... ...хеэрэлгые болгоомжотой ...лка заhаад, зүбөөр та... ...түүлээр hайнаар шалга... ...үзэхэ байна.

...Й ТҮЛӨӨ ШАНГА ...АЛТА ТАБИХА

...машинануудайнгаа бүхэ... ...гшье hаадгүй, hай... ... тула эрхим шанар... ...ёhотой ха юм.

...гаргаhан бүхэли узел ... деталь, частиieшье ...hан шалгажа, тусхай ...д, хүдэлжэ үзэхэ. ...машина бүхэниие бэ... ...hадаа, илангаяа хёр... ...ар хараха, шалгаха ... инспектор бүхэнэй ... Урдынхидал трактор, ...даа, бэлэн болоо гээд, ...а, шэхээрээ шагнаад

лэ гаражархидаг зангаа огтолон болихо саг ерээ. Имагтал тусгаар оньhон түхеэрэлгэ, хэрэгсэлээр туршажа шалгаад, таараха байгаа hаань лэ шалгагша-механик, гүрэнэй техническэ хиналтын инспекторэй гар табилгатай карточкада заhагдаа, бэлэн болоо гэжэ бэшэхэ зэргэтэй. Тэндэнь трактор, машинын хүдэлгүүр (двигателиин) хүсэ харуулhан, годигор (коленчатый) голойнь эрьелдэсэ, мүн тоhо, түлишэ хэды нэнээн гаргалнаб гэжэ бэшэгдэхэ ушартай. Тэрэшэлэн хүдөө ажахын бусадшье зэр зэмсэг, түхеэрэлгэнүүдэй хэр зэргэ заhабарилагдаhаниие шалгаха.

Колхоз, совхозуудай, мүн заhабарилгын мастерскойнуудай механизаторнууд, мэргэжэлтэд бүхы трактор болон газар элдүүрилхэ машина, зэмсэгүүдые ерэхэ жэлэй апрелиин 1 болотор сүм заhабарилжа, хабарай тарилгада бэлэн болгохо зорилго табина. Мүн үбhэ хуряалгын машинануудые июниин 15 болотор, таряа хуряалгын машина, зэмсэг июлиин 10 болотор заhабарилхабди.

А. ЛАМБРОЗО,
Буряадай республикын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ.

Георгий Дашабылов

ГУШАН ГУРБАН ДУУНАЙ hАЛААНУУДhАА

I.

Холын холые
Ониин ониин шэртэhээр
Хоёр нюдэмни
Уйтаршоо юм даа.
Уудам талынгаа хэмжээгээр
Уудалан шэбшэжэ,
Ухаан сэдьхэлни
Уужаршоо юм даа.
Бухиндаhан нажарай
Бухын мүргэлдөөнэй тооhон соо
Барилдан, урилдан
Балсан гар, хүлнүүдни
Зангиршоо юм даа.
hогоон шэмэлиг
Ногоон үерэй шэбэнээн соо
Тарбаганай эшхэрээ
Тагнан тагнан,
Шэхэн минии
hоноршоо юм даа.
Хүжэ сагай
Хүхын дуунай hүнеэр
Алтан бэhэлигэй
Аялга татаhаар
Хоолой минии
Хонгёоршоо юм даа.

II.

Хулай-ай-ай!
Хулай-ай-ай!
Хурылжа ошоhон
Хонидоо түргэн тогтоогыш!
Хүгшэн эжым
Хүнгэн залуу ябахадаа
Утаар дуудан,
Удаан удаан тала руу hарабшалаа.
Ээ! Ээ! Ээ!
Бүргэдэй нюдэ алдама,
Бүхэн холбоо таламни,
Иигэжэ шинии энэ нэмжээн соо
Ута аялгата дуунуудна й
Урдан мүндэлhэн байхал даа.

III.

...Табгайдаа сагаантай
хүрин хээр минии
Табарыш даа, табарыш.
Тахын хатуу буладаар
Талын шулуу бутаргыш!
Түрын нара буляалдан,
Түүрээн дуулаа зүрхэмни —
Түмэн жэлэй заншалаар
Түрүүлхэдэжэ ерэхэмни.
Түшэгэнэн сохиhон
hайбар соо нигэжэ,
Түргэн аялгата дуунуудна й
Түбэрэн мүндэлhэн байхал даа.

IV.

Тарган мяха
Тараг айраг амсажа,
hэгшэн hууhан айлшадта
hэрюун манай талынхид
hээр шаалган туршадаг.
Эбэр номоной хүбшые
Энгэр туласа татуулжа,
Мэлигэн улаан түнхые
Мэргэлүүлжэ туршадаг.
Унаган бороор
Унин тооhо хөөргэжэ,
Арьбан уужам талые
Агшан зуурын болгожо
Айлшадаа туршадаг.
Бүлхин хатуу балсангай
Бухэригхэн эршэ соо
Бахим шангаар адхалсан
Барилдуулжа туршадаг.
Үдэшын ялагар толон соо
Үер дуунай хүгжэм дор
Үе мүсөөр хотолзон,
Ёохой ёохой даа —
Ёохорлуулжа туршадаг.

Туhатай суглаан

Улаан-Үдын станциин локомотивна депогой хүдэлмэришэдэй суглаан зарлагдажа, ниитын журам эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ тухай хэлсэбэ.

Ниитын журам эбдэхэ ябадалнууд хаа хаанагүй үсөөржэ байнхай, тиигэбэшье үшөөл олон ушарнууд үзэгдэнэ.

Гэр бүлэеэ үймүүлхэ, хулигаан аашануудые гаргаха, ажалдаа ерэхэгүй гү, али гээгдэхэ ушарнуудай ехэнхинь архидалгаhаа үндэhэлнэ гэжэ элидхэлшэ парткомой секретарь нүхэр Федоренко, үгэ хэлэhэн нүхэд мастер Карпушев, слесарь Нагайцев, хүдэлмэришэн Добровский болон бусад тэмдэглэбэ.

Милициин ба дружиннигуудай эрхэ, уялгые дээшэлүүлхэ гэжэ дээдын захиргаанай органуудай урда гүйха, мүн бүхы коллективээрээ архиншалтай, үйлэдбэриин журам эбдэдэг зонтой нэгэн дүүгаар тэмсэхэ гэhэн тогтоол тус суглаанда хабаадагшад абаа.

А. Новосёлов.

hУНГАГШАДАИ НАИДАЛ БЭЕЛҮҮЛЭГДЭНЭ

Сомон зүблэлэй хүдөө ажахын саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ, депутат Дамдин Гончикович Гармаев Уляатай гэжэ нютагта зуhажа байhан малшадта ошохоёо түхеэржэ байба. Дамдин Гончикович тэндэхи малшадтай уулзажа, байра байдалаарнь hонирхохо, ажал хүдэлмэриинь ябасые тодорхойлхо, мүн ветфельдшер байhан хадаа мал эмшэлхэ, ариг сэбэрые сахиха, даабаришье малшадтаа үгэхэ зорилготой байгаа. Тэрэнэй эгээл мордохоёо байхадань колхозой түрүүлэгшэ, хүдөө ажахын комиссиин гэшүүн, депутат Петр Санжиевич Очиров үндэр хара мори унажархинхай хүрэжэ ерээд:

— Дамдин Гончикович, намаяа мартахаяа байна бэшэ аабзаш? Зай ябая, оройхон болошохонь, харгы холо.

Үлэгшэнэй сомоной Соведэй хүдөө ажахын комиссиин гэшүүдээр, нэрлэгдэhэн нүхэдhөө гадна, ажалай түрүүшүүл хонишод Д. Г. Дансарунов, Ц. Ц. Очирова, ороохо тарянай склад даагша И. А. Брянский, 2-дохи комплексно бригадын бригадир В. Г. Сокольников гэгшэд оролсодог.

Комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Гармаев хори гаран жэл мал эмшэлэгшээр ажаллажа, эрхим дүй дүршэлөө шадамараар хэрэглэн, хүдэлмэридөө шуналтайгаар хандадаг хадаа зондоо хүндэтэй, илангаяа малшадтаа магтаалтайгаар ябадаг хүн юм. Хонишодоор хүдэлдэг Д. Г. Дансарунов, Ц. Ц. Очирова гэгшэдэй отаранууд колхоз соогоо ходол түрүү зэргэдэ ябадаг. Депутат нүхэр Дансаруновай даадаг хонишодой отара энэ жэлдэ зуун хонин бүхэнhөө 93 хурьга абаад, хонин бүхэнhөө 3,7 килограмм ноохо хайшалжа, аймагтаашье, колхоздоошье түрүүлбэ.

Тэрэшэлэн депутат Цырен Цыдемпиловна Очировагай хүдэлдэг отара ажал хүдэлмэреэ эмхитэй гуримтайгаар хэдэг хадаа баhал hайн дүнгүүдые харуулдаг юм. Байгша ондо энэ отара хурьга абалгаар, ноохо хайшалалгаар дахин шалгараа.

Колхоздоо эрхимлэдэг эдэ хоёр отарын хонишод энэ жэл өөhэдынгөө хүсөөр үбhэ тэжээлээ хүсэд хүрэхөөр бэлэдхээд, үбэлжэлгэдөө гүгэс hайнаар түхеэрээ.

«Красный октябрь» колхоз байгша ондо бүришье хурдан бүтээсэтэйгээр ажаллана. Тус колхоз hүүлэй хэды жэлэй туршада нилээд гээгдэжэ ябаhан аад, байгша ондо түсэб, уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ, мал hүрэгөө улам олошоруулаа. Тугал, түлнүүдээ хоролто багатайгаар түлжүүлдэг боложо, гүрэндэ тушаагдаха, мүн үнеэд болгогдохо залуу малай гүүртэнүүд гуримтайгаар эмхидхэгдэдэг болоо.

Гадна малшадай болон hаалишадай байра байдалые hайжаруулха талаар горьтой хүдэлмэри хэгдээ. Малшадай зохид hайнаар байхын тула гүүртэ, отара, фермэ бүхэндэ уужам hаруул 2—3 гэрнүүд баригдаhан байна. Илангаяа hүүлэй үедэ хонишодой байха гэрнүүд олоор табигдаа. Мүн малшадай ажалые оньhожоруулха талааршье горьтой юумэн хэгдээ. hү hаалиин хоёр фермэнүүдтэ оньhон аргаар үнеэдтээ уhа үгэдэг, шэбхэ шабааhыень сэбэрлэдэг болоhоор үнинэй. Үнгэрhэн жэл Хайсагарай фермэдэ үнеэдые оньhон аргаар hааха «ёлочко» түхэлэй аппарат тодхогдожо, түрүүшынхеэ ашаглагдаа hэн. hаалишадай хүдэлмэриин оньhожоруулагдажа байhанай ашаар үнеэн бүхэнhөө hү hаалга дээшэлнэ.

Ажахынгаа шухала hалбари—мал ажалда гол анхаралаа табиhанай ашаар эндэхид байгша оной эхинhээ горьтой амжалта туйлажа захалhан юм. Гүрэндэ hү, мяха, үндэгэ, ноохо худалдаха түсэб болзорhоо урид дүүргэгдэжэ, Үлэгшэнэй сомон аймаг соогоо гүрүүлжэ гараа hэн. Харьяата колхозынишье, мүн лэ аймагтаа түрүүлжэ, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абаhан байгаа.

Хүдөө ажахын комиссиин гэшүүд ажахынгаа хүдэлмэриие hайжаруулан, түсэб, уялгануудаа саг болзортонь дүүргэжэ, мал hүрэгөө олошоруулжа байхын хойноhоо оролдохоhоо гадна, мал ажалай продуктнуудые айлнуудhаа худалдажа абаха, хүдөө ажахын Уставые наринаар сахиха талаар нилээд хүдэлмэри ябуулна. Энэ хэрэгтэ сомоной Соведэй ажалда оролдосотойгоор хандадаг нүхэд олоор хабаадуулагдажа, эхэнэрнүүдэй совет, мүн үйлсэнүүдэй комитедүүд шухала үүргэ дүүргэhэн байна. Тиигэжэ хүбиин ажахыhаа үндэгэ, ноохо худалдажа абаха жэлэй түсэб бүри август hарада дүүргэгдээ. Үмэсэhөө мяха худалдажа абаха жэлэйнгээ түсэбые тус сомоной Совет хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ.

Хахад жэлэй дүнгөөр абтаhан аймагай Улаан туг бүхы колхозниигуудые, депутадуудые, хүтэлбэрилэгшэдые саашадаа бүри ехэ амжалта туйлаха хэрэгтэ зоригжуулаа. Тэжээл бэлэдхэлэй болон таряа хуряалгын хүдэлмэри саг болзортоо дүүргэгдэжэ, ерэхэ үбэл малда бардам хүрэхэ тэжээл абтаа, үрэhэ хүрэнгэшье гүйсэд бэлдэгдээ. 9 hарын дүнгөөр тус колхоз түсэбhөө гадуур 55 центнер мяха, 37 центнер hү худалдаhан байна. Мүн ноохо худалдаха түсэбшье үлүүлэн дүүргэгдээ. Жэлэй туршада колхоз гүрэндэ 48 мянган үндэгэ худалдаха түсэбөө бүри август hарада үлүүлэн дүүргэhэн байгаа. 9 hарын дүнгөөр тус колхоздо Хяагтын үйлэдбэриин управлениин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Колхозой туйлаhан эдэ дүнгүүд Үлэгшэнэй сомоной Соведэй хүдөө ажахын комиссиин ямараар ажаллажа байhыень гэршэлэн харуулна. Энэ комиссиин гэшүүд малшадаар, мэргэжэлтэдээр, хүтэлбэрилэгшэдөөр ажаллажа байхадаа, урдаа табиhан зорилгонуудаа бусадта жэшээ болгон бэелүүлэн, мүн hунгагшадаа нэрэтэй солотойгоор ударидажа ябахадань урагшатай ха юм. Комиссиин гэшүүд хэhэн хүдэлмэри, саашанхи зорилгонуудаа яажа бэелүүлхэ, дутуу дундануудаа яажа усадхаха тухай хирэ хирэ болоод сесси дээрэ тоосожо, мэдээсэжэ байдаг. Сессиhээ гадна правлениин зүблөөндэшье, бригадын партийна эмхинүүдэй, мүн парткомой суглаандашье, үгы hаа, юрыншье үдэр комиссиин гэшүүдэй суглараад, ажахынгаа хүдэлмэри болон hунгагшадайнгаа байра байдал, артелиин Уставай ямараар сахигдажа байhан тухай, мүн олон ондоошье асуудалнуудаар зүбшэлдэжэ байхыень харахат.

М. Мункожапов.

ПЕНСИОНЕРНҮҮДЭЙ ТҮРҮҮШЫН КОНФЕРЕНЦИ

Улаан-Үдэ городой Советскэ районой пенсионернүүдэй түрүүшын конференци hаяхан болобо. Тэндэ хамтадаа 200 гаран хүн хабаадаа. Пенсионернүүдэй районно Соведэй 1961—62 онуудай туршада хэhэн хүдэлмэри тухай районно Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Третьяков элидхэбэ.

Советскэ районд бүхыдөө 7000 тухай пенсионернүүд бии юм. Тэдэнэр партийна, ниитын, профсоюзна хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Советскэ районд кустовой 5 соведүүд эмхидхэгдэнхэй. Вагжанова hууринай (түрүүлэгшэнь нүхэр Гуревич), Нагорно (түрүүлэгшэнь нүхэр Балаганский) кустовой Соведүүд илангаяа hайнаар хүдэлдэг гээд элидхэл соо тэмдэглэгдээ. Кустовой эдэ Соведүүдэй пенсионернүүд городоо соё hайхан болгохын, hургуулинуудай ажабайдалтай улам нягта холбоотой болохын түлөө ехэ оролдолго гаргаhан байна. Гадна медицинскэ эмхи зургаануудай, худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолэй предприятинуудай, транспортна болон бусад организацинуудай хүдэлмэриие хинан шалгаха, дутагдалнуудыень түргөөр усадхаха тухай пенсионернүүд горьтой хүдэлмэри бэелүүлбэ.

Конференцидэ хабаадагшад мүн дүй дүршэлөө андалдан абалсаа. Нагорно кустовой Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Балаганский пенсионернүүдэй хэhэн ажал тухай хөөрэжэ үгэбэ. Энэ жэлэй туршада худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэри гурба дахин шалгагдаhан байна. Тиигэжэ эд товарай үнэ сэн зорюута дээшэлүүлхэ, магазинда юумэ абахаяа ерэгшэдые мэхэлжэ, мүнгыень буруу тоосохо, эд бараа дутуугаар хэмжэжэ үгэхэ ябадал шалгалтын үедэ тодоруулагдаа. Мүн магазинуудта, столовонуудта ариг сэбэрые сахидаггүй ушар элирхэйлэгдэhэн байна. Эдэ бүгэдэ дутагдалнуудые пенсионернүүдэй суглаанда зүбшэн хэлсээд, эдэниие усадхаха бодото хэмжээнүүд абтаа hэн.

Нагорно кустовой Соведэй үүсхэлээр агитационно хүдэлмэри ябуулха 8 талмай эмхидхэгдэhэн байна. Тэндэ хамтадаа 38 лекци, элидхэл, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэбэ гэжэ нүхэр Балаганский үргэлжэлүүлбэ. Гадна пенсионернүүдэй хүсөөр городой үйлсэнүүдтэ 1000 гаран модон, 6000 тухай сэсэгтэ ургамалнууд hуулгагдаа hэн.

Вагжанова hууринда ажаhуудаг пенсионернүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Гуревич удаалуулан үгэ хэлээ. Тэдэнэй Соведтэ 13 хүн хабаададаг. Эдэнэр ниитын хүдэлмэридэ ехэ эдэбхитэйгээр ябадаг байна. Тиигэжэ хамтынгаа хүсөөр hургуули түлөөhэгүйгөөр заhабарилhан, революциин түлөө тэмсэлдэ унагшадай Дивизионно станци шадархи хүшөөгэй хорёое пенсионернүүд бодхооhон юм. 8 пенсионернүүд ниитын гурим сахиха дружинын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр ябалсаа.

Соведэй гэшүүн Н. И. Мункоев, пенсионернүүд Круглов, Гусейнов, Юшина болон хамта 14 хүн элидхэл тушаа үгэ хэлэбэ.

Конференцидэ хабаадагшад районой, кустовой Соведүүдэй хүдэлмэри hайжаруулха тухай дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаа.

Д. Колмаков.

„ОКТЯРЬ“ ЖУРНАЛ ЕРЭХЭ ЖЭЛДЭ

Уран hайханай литературын болон олониитын-политическэ «Октябрь» журналай бии болоhонhоо хойшо 40-дэхи жэл ябажа байна. Уран зохёолшо-большевик Дмитрий Фурмановай үүсхэлээр 1923 ондо байгуулагдаhан «Октябрь» журнал мүнөө сагай темэ дээрэ үргэдэгөөрөө уншагшадай дунда мэдээжэ болонхой юм.

«Октябрь» журналай ахалагша редактор уран зохёолшо Всеволод Кочетов журналайнгаа ерэхэ 1963 оной түсэб тухай иигэжэ хөөрэнэ:

— Манай журнал hайн hайхан совет абари зантай хүнүүдэй образ гол түлэбтөө харуулhан уран зохёолнуудые уншагшадта үгэхые оролдодог. Зохёон байгуулагша, тэмсэлшэ, олониитын шэнэ харилсаануудай тогтохын түлөө, коммунистическэ үзэл сурталай дэлгэрхын түлөө тэмсэгшэ хүн лэ, хүсэл зориг түгэс, hайн hайхан зантай иимэ хүн лэ манай үеын ёhото герой гээшэ.

«Октябрь» журнал энэ жэлдэ иимэ геройнуудые харуулhан, хэдэн зохёолнуудтай уншагшадаа танилсуулhан байна. Жэшээлхэдэ, Александр Андреевэй «Зүбыемнай оложо үгыт, хүнүүд» гэhэн, Вадим Очеретинэй «Сирена» гэжэ роман, Василий Шукшинай, Юрий Курановай рассказууд, Андрей Блиновой «Гансаараа байха аргамнигүй» гэhэн повесть, Александр Чаковскиин «Үнэн сэхэ хүнүүдэй үе саг» гэhэн повесть журналай 11—12-дохи номернуудта хэблэгдэхэ. Евгений Долматовскиин, Виктор Соснорын, Игорь Волгиной болон бусад олон поэдүүдэй манай журналда хэблэгдэhэн шүлэгүүд мүн иимэ геройнуудта зорюулагданхай.

Манай критикын таhаг литературада үүхи hула хүнүүдэй образ харуулдаг заншалтай, «хара зосоохитой», үбшэн сэдьхэлтэй, hанаа бодолоо хубааранги геройнуудые харуулагшадтай эрид тэмсэл ябуулдаг, литературада мещан үзэл бодолые гэхэ гү, али гансал хара амяа, өөрынгөө аша туhые хараhан бодолтой хүнүүдые элирүүлэн шүүмжэлдэг.

Ерэхэ жэлдэ журналайнгаа үнинэй хоёр гол түлэб заншалые хүгжөөхэ болон саашадань үргэлжэлүүлхын түлөө бүхы хэмжээ абахабди гэбэл: мүнөө сагай ажабайдалые дайшалхы, партийна удхатайгаар харуулалга болон литературада бэлигтэ залуу авторнуудые оруулалга мүн болоно.

1963 ондо Антонина Коптяевагай «Газарай хэшэг» гэhэн нефть абагшадай эршэтэ ажал тухай, үе үеын хүнүүдэй өөhэд хоорондын харилсаанууд тухай, инаг дуран болон хани нүхэсэл тухай хөөрэhэн шэнэ романиие хэблэн гаргаха багсаамжатайбди. Мүн хүдэлмэришэн залуушуул тухай бэшэhэн повестёороо энэ жэлдэ суурхаhан залуу уран зохёолшо Андрей Блиновой шэнэ роман манай ажабайдалай шухала шухала асуудалнуудта, шэнэ болон хуушан юумэн хоёрой тэмсэлдэ зорюулагданхай. Энэ тэмсэл соогуур эрхим hайн совет хүнүүдэй образууд элирэн гарана. Залуу уран зохёолшо Владимир Ханжин ажалай темэдэ зорюулhан роман бэшэhэн байна.

Илья Константиновскиин дайнай урда тээхи Румыниин залуушуулай революционно тэмсэл тухай бэшэhэн роман уншагшадые ехэтэ hонирхуулха бээзэ гэжэ hанагдана. «Бухарестдэ бусажа ерэлгэ» гэhэн тэрэ зохёол хадаа дайнай урда тээхи Румыниин түгшүүрилтэ ажабайдалые, фашизмтай тэмсэhэн дайта жэлнүүдтэхи хүнүүдэй харгы зам болон хуби заяан тухай хүнэй этигэмэ эли тодоор бэшэгдэнхэй.

Роман Кимэй «Пуннаканые хэн хулуугааб? гэhэн повесть эб найрамдалай дайсадай социалистическэ лагериин оронуудта эсэргүү «психологическа дай» хэhэн тухайнь хөөрэжэ үгэнэ. Роман Ким хадаа бодото баримтануудые хэрэглэжэ, империализмын тагнуулай «нюусые» элирүүлэн шадамар бэрхээр бэшэhэн байна.

Вашингтоной нэгэ томо чиновнигой албанай шата дамжан, тон шадамараар дээшээ гаража ябатараа, гэнтэ унаhан тухайнь «Амур болон мэлхэй» гэhэн роман соогоо Даниил Краминов бэшэнэ. Энэ романай автор — мэдээжэ советскэ журналист уласхоорондын харилсаае, мүнөөнэй Америкые ехэ hайнаар мэдэдэг. Тиимэhээ Америкын ажабайдалые, Вашингтоной засаг баригшадай абари зангые үнэн зүбөөр харуулhан байна.

Аха заха совет уран зохёолшодой нэгэниинь болохо Лев Никулин элитэ Советскэ полководец маршал Тухачевскиин тухай документальна повесть манай журналда хэблэн гаргаха юм. Энэ повесть соо Тухачевскиин ажал байдалай зам тухай, тэрэнэй дайшалхы хэрэгүүд тухай, урдань гвардейскэ офицер ябаhан энэ хүнэй манай партиин элитэ ехэ ажал ябуулагшадые халуунаар хани нүхэсэдэг байhан тухайнь бэшэгдэhэн байха. Энэ зохёол соохи олонхи материалнуудынь анха түрүүшынхеэ тунхаглагдахань.

Евгений Белянкин, Валентин Люков болон Юрий Панов — эдэ залуу уран зохёолшод «Октябрь» журналда гаргагдаха шэнэ зохёолнуудые бэшэжэ байна. Шэнэ шүлэгүүд олоороо журналай редакцида орожо байнхай. Николай Асеев, Павел Антокольский, Николай Грибачев, Сергей Васильев болон бусад мэдээжэ поэдүүдтэй хамта хэдэн олон залуу поэдүүд эгээ түрүүшынхеэ энэ журналда шүлэгүүдээ гаргахань.

1963 ондо «Миhэлзээтэй гээр...» гэhэн таhагаа үргэлжэлүүлхэ. Энэ таhагай hонирхолтойнь юуб гэхэдэ, мэдээжэ совет сатиригууд Сергей Михалков, Леонид Ленч, Владимир Дыховичный, Морис Слободской гэгшэдтэй хамта мүн манай уншагшад эндэ хабаадалсадаг юм. Жэшээнь, журналайнгаа 11-дэхи номерто манай уншагша М. Цетлинэй «Панелопын танил хүбүүд» гэhэн сатирическэ пьесэ хэблэжэ гаргахамнай. Мүн бусадшье уншагшадай зохёолнууд бии юм.

Шэнэ жэлдэ бидэнэр «Манай дневник» хэблэжэ эхилхэбди. Энэ редакциимнай «дневник» соо политическэ, олониитын, соёл культурын, спортивна ажабайдалай шухала шухала асуудалнуудаар харюу, hанамжануудаа гаргажа байха. Энэ «Дневнигтэ», «Ажабайдалай трибунада» адли уншагшад олоороо хабаадалсаха байна.

«Октябрь» журналай 40 жэлэй ойн гүйсэхэ жэлдэ журналдамнай прозын, публицистикын, литературна критикын hонин hонинууд, горьтойхонууд зохёолнуудай хэблэгдэхын тулада бүхы оролдолгоёо гаргахабди.

Тамбурай нүгөө захын сонходо гурбан эрэшүүл тамхилжа байгаад, юуншьеб тухайда шуурятайгаар хүхилдэн тоосонод. Би энэ сонхоhоо үнихэнэй hалангүй, поездын түргэн ябадалда урмашан, танигдаагүй нютагай үдэшын шарайе hайхашаан, хүлөө урилаад лэ зогсоноб.

—Нүхэр, тамхи аhаалгыш,—гэhэн танил хоолой дуулаад, хармаанаа hуулингаа эрьебэб. Бүри «Сэлэнгэ» станциhаа танилсаhан Наби гэжэ нэрэтэй казах нүхэрни байба. Зуруул шударбаб. Тамхила ехэ ехээр hорохо зуураа, часаа хараад: — Одоолшье хоёр час болоод, бидэни буухаб, — гэнэ. Удаань,— Буряад орон ангаар баян, агнажа ханалгүй нютаг гэжэ дуулагшаб. Тиимэл гү даа?— гэээд, нам руу гэтэбэ.—Тиимэл даа. Ангааршье, мүн байгаалиин баялигааршье элбэг юм гэhээр, нютагайнгаа суута ангуушан Лубсан-Сэрэн тухай дууhыень хөөрэбэб.

Энэ хүн дүшэ гара наhанай, набтаршаг аад, нягтахан бэетэй, хаб харахан үhэеэ нэгэтэшье табяагүй шэнги hэн. Арба гаран жэлдэ Уссуриин хизаарай ан олзоборилгын ажахыда хүдэлжэ байдаг юм. Харин мүнөө түрэл казах нютагаараа айлшалаад ерэхээ ябана. Ангуушан тухай хөөрэхэдэм, өөрынгөө баян намтарhаа энэ ушар hанажашье болоо.

—Үнихэн даа, дайнай урда жэлнүүдтэ,—гэээд Наби үшөө нэгэ сигарет аhааба.

Хабарай наруули нэгэ үдэр танилтайгаа шонын нүхэ бэдэрхэеэ нуурнуудай ожорhо хулhан соогуур ябабабди. Тээ хажуугаарнай уhанай шубуудай согтой абяан замханагүй. Ехэл удаан олзогүй ябаhанай удаа, нуурай эрьеын элhэн дээрэ шонын томо hабарай тамгалhан мүрнүүдые харабабди. Аhааш даа, арьяатад эндэхэнэ холо бэшэ байратай, энэ багhаа уhалдаг ха гэжэ бодобобди. Томо мүрнүүдынь наhажаал шонын, харин жэжэхэн аад, уташагуудынь эмэ шонынь гээшэ ха юм. Энэл, эмэ шононь уhалууриhаа саашаа, хулhадай гүн соохи нүхэн тээшээ зүргэ гаргаа юм байна. Зүргэ дахаад ябабабди. Ябахада тон хүшэр байгаа. Дүтэ дүтэ ургашаhан томо хулhадай эшые hүхөөрөө сабша сабшаhаар, уданшьегүй ехэ бэшэ талмай дээрэ гарабабди. Тойроод, мяхыень шулаhан яhанууд, шубуу шопхорой үдэ далинууд hэбшээндэ шэбэнэлдэн найгаа хулhадай дундуур таража хэбтэбэд.—Энэ шонын байра ха юм. Эмэ шононь хүнэй дүтэлhые мэдэхэдээ, гүлгэдөө орхёод ябадагаараал ябашаhан байгаа ёhотой. Шагиаархабабди. Тойроод хон-жэн. Гэнтэ баруун тээhээмнай, хулhад соохоо, юумэнэй hаршаганаха дуулдаба. Һэмээхэн хулhадые нраад харахадамнай, үлтишэгдэhэн ногоон дээрэ зургаан напагар гүлгэд орбогонолдожо байба. Үшөө нюдөө хараадүй, шэхээрээ юумэ соносоодүй тэдэ гүлгэд хүйтэн хоншоорхонуудаараа альгануудыемнай мэдэрэлгүйгөөр түлхинэд. Хэдыхэн hарын үнгэрхэдэ эдэнэр эбсэшэгүй арьяатад болохо, эдэниие хюдаха хэрэгтэй гэжэ бодобобди. Харин гансыень лэ, эгээл томохониень үлөөгөөд, бодон гахай агналсуулжа hургаха hанаатай, гэртээ асарбаб. Минии нүхэд хүхилдэн, тэрэ гүлгые «Мерген» гэжэ нэрлээ hэн. Энэ хадаа манайхяар «ангууша» гэhэн үгэ юм,— гэээд, Наби аяар холо нэмжыhэн талын үзүүртэхи залгаа сэнхир хаданууд тээшэ харасаяа табиба.

Посздын мөөрнүүд нэгэ жэгдээр нэшэhэн зандаа... эбдүүсэи, дуун доронь саашань hонирхоhон хэбэр үзүүлбэб.

— Түрүүшээр hамгантаяа халбагаар hү эдюулэгшэ hэмди, удаань ехэхэн болоходоо түүхэй мяха ехэ абьяастайгаар эдигшэ hэн,— гэбэ.— Тингэhээр байтараа гэр соомнай шагнаархадаг, обёорон харадаг болоо ха юм. Эгээл түрүүн хараhан юумэниинь хүнүүд, минии hургамал хорогүй нохой байhан юм. Томохон гүлгэн болоходоо, Мерген өөрынгөө тухай нохойнуудаар наадаха ехэ дуратай байба. Тэдээнтэеэл хамта hургаалда орожо эхилээ бэлэй. Тиихэдээ бусадhаа үсэд, хүнэй hургаалда ороход дурагүй байгаа. Тэрээнниень ажаглаад, досоогоо хадхууртайхан хүзүүбшэ зүүлгэжэ хүтэлөөд, «хажуудам яба» гэжэ захирдаг hэмби. Хэдышье урагшаа зүдхэжэ, хүзүүбшэhээ мултархые hэдэбэшье, үбдэхэ мяхан хайратай, татуулхадаа—hанаhан соошнил ябаха. Ганса хадхууртай хүзүүбшээр хэhээн hургажа болохогүй, захиралта дүүргэхэдээ, мяхаар «хүндэлүүлдэг» hааб даа. Залуу шоно эрхэлүүлхэдэ ехэ дуратай hэн. Эльбэхэдэмни урда хүлнүүд дээрээ дэбхэрдэг, hүүлээрээ шарбалзан, гарыем долёодог, үгышье hаа, хурса шүдэнүүдээ харуулжа байгаад, хургыемни дүмэн хазадаг байгаа. Мергениие хаа лахан хэhээгшэ hэм. Эгээл түрүүн тахяануудта добтолжо нэгые бажуухадань, хэhээгээ бэлэйб. Энээнэй hүүлээр зорюута харшын хажууда нэгэ тахяа уяад, тэрээндэ дүтэшэг Мергениие уяhан бэеэрээ хоргодоод, юумын саанаhаа адаглажа байхаб. Тахяа тээшэ даб гэмсээрнь, жэжэхэн шулуугаар рогаткадахадам, hүүлээ хабшаад, тахяаhаа халба hүрэн зайладаг байгаа. Энэ мэтээр залуу шоные өөрыгөө дуулгажа hургаба гээшэб. Теэд энэ тэдыгээр хизаарлахагүй, харин тэрээндэ агнуурийн амта үзүүлжэ hургаха шухала байгаа.

Тингээд лэ талада гаргадаг болоо hэм. Буудуулhан шандаганай хойноhоо табихаб. Бариhан лэ ангайнь улаа мяхаар хүндэлжэ байгша hэм. Агнуурида ябаха бүрсэ намдаа дуратай болохыень адаглагша бэлэйб. Арбан нэгэ hаратай болоходонь, тэрэниие гахайн агнуурида абажа гараа hэм. Тиихэдээл тэрэмни хүсэд сүлөөдэ табигдаа hэн. Эжэл нохойнуудтаяа саксаулай hөөгүүд соогуур гахайн мүр дахажа, тон холуур гүйлдэгшэ бэлэй.

Нэгэтэ холо бэшэ нохойн хусаха дуулдаад, тэрээн руу бусад нохойнуудни гүйлдэбэ, Мергеншье гээгдэбэгүй. Буугаа бэлэн бариад, хойноhоонь ошобоб. Нохойнуудни нэгэ томо гэгшын гахайе тойрожо тогтоошонхой, борожол мэдэнэ. Гахай hоёогоо аймшагтайгаар хабираад даб гэбэшье, саксаулай hөөгhөө холодоногүй. Энэ үедэ Мергенээ адаглабаб, тэрэмни үhөө үрзылгөөд, шүдөө ирзайлгаад, тээ хажуу тээнь зогсоно. Буудажархибаб. Гахай шархатаад унашаба, тиихэдэл Мерген бэшэнтэеэ суг аhажа эхилээ hэн. Тиихэдээшье ехэ зориггүйгөөр, ходол холодохоо hанаха юм. Энээнэй hүүлээр Мергениие гахайн агнуурида гарахадаал ходо абаашадаг болоо hэм. Хамтын олзодо дадаад, агнуурида шунангяар ородог боложо эхилээ бэлэй.

Уданшьегүй тэрэмни эгээл hайн гахайша нохойнуудые бултыень эрхимлэн, бэшэнээ hүрэгөөрнь дахуулаад, гахай тон бэрхээр тогтоожо үгэдэг болоо hэн. Гансал дутагдалынь гэхэдэ—хусажа абяа үгэдэггүй байгаа. Энээндэнь нохойнууд бэлээр дадажа, хэрэгтэй үедэнь ерээд лэ үгэдэг hэн. Мергентэй хоёр жэл соо гахай агнаа hэм. Энэ үе соо олон hайн нохойнууд гахайн hоёодо орожо хосороо, харин Мерген оло дахин шархатабашье, айхабтар шураниинь, шонолиг габшагайнь тэрэнэй амиие абардаг байгаа.

Һүүлдэнь Мергениие шонын агнуурида абажа ябахаар hургааб. Шоные hажаажа «уляад», тэрэниие ерүүлдэг болоо hэмби. Уданшьегүй, олон ангуушад тараад, улиhан абяа үгэхэдэмнай, минингээ хоолойе тон наринаар илгаруулжа, намдаал сэб сэхэ харюусажа ябаад ерэдэг болоhон юм. Саксаулай холын шугынуудhаа дуулдаhан бодото шонын уляанда тэрэнэй ошодоггүйнь гайхалтай бэлэй. Минии захиралтаар Мерген ехэ түргөөр улижа hураа hэн. Тэрэниие улюулхадаа, гараа үргөөд «дуула» гэгшэ hэм. Заримдаа хоюулаа байгаад, ээлжээлэн «дуулалдахабди». Тингэжэ би Мергенhээ hайнаар улихые hураа хүм. Мүнөөшье, тиихэдэ hураhаараа, шонын ангуушадта туhатай заабаринуудые үгэгшэб,—гэээд Наби часаа хараба.

— Мергениие улюулжа hургаhаар, шононуудые бэдэржэ хэдэн арбаад модо ябалтагүй болоо hэн, —гэжэ Наби омогорхонгёор үргэлжэлүүлбэ. Холохон ошоод, тэрэнээ улюулхаб, тиихэдэмни томо гэгшын эрэ шоно танигдаагүй шонын уляагаар буугаймни аман доро ерэжэ ородог hэн. Заримдаа гүйжэ ерэhэн шоные буудангүй Мергендэ добтолхыень хүлеэгшэ hэм. Тингэжэ тэрэниие шононуудта айхабтар дуратүй, сухалтай болгоhон байгааб. Эрэ шоныень алаhанайнгаа үглөө үдэр Мергенээ улюулаад, эмэ шоныень ерүүлхэш. Эхээ үгылhэн томохон гүлгэд хулhадай оёороор ехэ бэрхээр хоргододог юм. Уhатай намаглиг газарта хороо hаань, ямаршье нохой мүрыень алдаха байха. Тингэбэшье, Мергенэй улихада, бултадаа гаража ерэгшэ бэлэй.

Агнууриhаа бусажа ябахадаа тэрэмни намhаа нэгэтэшье холодонгүй, hураhан заршамаараа зүүн гар тээм, хүлэйм хажууда зэргэлээд, хоншоорооroo дайража, өөрыгөө ходо hануулжа ябадаг шэнги hэн. Иигэжэ эбсэшэгүй арьяатан, намда агнуурийн эрхим хани болоhон юумэл даа...

Хөөрөөнь түгэсэhэн шэнги hанажа, бүри ондоо юумэ асуубаб. Наби абяагүй, бодолгото болон, юушьеб зүбшөөhэн мэтээр толгойгоо дохилзуулаад,— тиигээд лэ дайн эхилжэ, би фронт мордоо hэм,—гэбэ. Һамгамни Мергентэеэ хамта түрэл нютагhаам тон холо үдэшөө бэлэй. Хүн зонгүй элhэн гүбээнүүдэй дунда зогсоhон, минии эгээл дүтын хүн ба хани шоно хоёроймни бүрүүлхэн дүрсэ ой ухаандам үе наhандам үлөө юм.

Намда фронт руу бэшэhэн түрүүшынгээ бэшэг соо hамгамни Мерген тухай дурдаа hэн. Минии hүүлээр тэрэмни намайе бэдэржэ арбаад, хорёод хоногоор үгы болоод лэ бусадаг байгаа ха.

Дайнай дүүрэхын урда жэл hамгамни хүндөөр үбдэжэ, хэбтэриин болоходоо, Мергенээ танил ангуушадта үгэhэн байгаа. Һүүлдэнь тэдэ, Мергенэй түрүүшын агнууриhаа зугадаhые намда дуулгаа hэн. Удаань бүришье уйдхартай мэдээ—hамганайнгаа наhа бараhые дуулаа бэлэйб...

Наби хирэ болоhон пулаад гаргаад, хүлэрөөгүй духаяа, удаань хуурай зубхиингаа доогуур аалиханаар аршажа, самсынгаа дээдэ шагта тайлаба. Абяагүй зандаа байхам аягүй болоод, мм-даа гэн, бодолгото болоhон янзатай утаар татабаб. Зүүн зүгhөө харанхы hүни дүтэлэнхэй, сонхын саадахи намжаа дайда дээрэ hаруул үдэрэй борохон хараа үлөөгөөд байба. Набида папирос залабаб. Татабагүй. Урдаhаамнай ерэhэн поезд абяатайгаар нэшэн, зурялзаад үнгэршэбэ.

— Мерген тухайдаа хэдэн жэл соо hураг дуулаагүйб. Дайнда хамта ябаhан ород нүхэртэеэ дүшэн зургаан ондо албанhаа табигдамсаараа, зүүн зүг руу ябашоо hэм. Ажалда орожо, айл болоhон хойноо, hайн таниха ангууша үбгэндэ нютаг руугаа бэшэг бэшээ бэлэйб. Нилээдшье үнихэн боложо харюу ерээ hэн. Бэшэгынь тон ута, юрэдөө өөрынь бэшэhэн бэшэ, харин ондоо хүндэ хэлэжэ бэшүүлhэн янзатай байгаа. Тэрээн соогоо мэндэ, hайниие хүргэхэ хоёрhоо бэшые хуу Мерген тухай иигэжэ хөөрэhэн юм.

— Нэгэтэ гахай агнажа ябатарнай гэнтэ томо гэгшын наhажаал шоно бии болобо,— гэээд, дайнда ошоходоо минии нохойнуудаа үгэhэн ангуушад тэрэ үбгэндэ хөөрэhэн юм ха. Нохойнууднай hүүлнүүдээ хабшаад, таража гүйлдэбэ. Харин үсөөниинь Мергентэй агнадагаа hанаhан байжа болоо, тэрэ шонодо зоригтойгоор гүйлдэжэ ерээд hэн ха. Шононь тэдээнhээ айгаашьегүй, ехэ номгон байжа, бэсэ үнэрдүүлhэн гэхэ. Үглөөдэрынь тэрэ шоные нохойнууд ехэл таняашархан, hүүлнүүдээ шарбалзуулан, долёожо байгаад угтаа. Үни үхэhэндэ тоолоhон ангуушад тэрэниие Мерген гэжэ таниhан байгаа бшуу. Тиигээд тэрэнь ангуушадые дүтэ табидаггүй, тэрьелшэдэг байгаа hэн ха. Ангуушадай нохойнуудтай хамта хэдэн үдэрөөр агналсадаг, хэдэн үдэрөөр hөөргөө үгы болошодог байба. Үдэшэ ангуушад хоножо байhан газарта дүтэлхэдэнь, тэдэнэр урдынхидаал, hайн мяха хаяжа үгэдэг, тиихэдэнь тэрэ шоно хомхойгоор абаад, ангуушадай хонолгоhоо холо абаашажа, гансаараа эдидэг байгаа. Үглөөгүүр ангуушадай ябажа эхлхэдэ, холын Кара-Су нуурай хулhад соохоо гүйжэ ерээд, нохойнуудай дунда hанаа амархан хатаралдадаг hэн ха. Ушарынь тэндэ байрладаг байгаа ёhотой. Тэрэ залуудаа намтай ябадагтаал хүнэй, мүн гэрэй амитадай ойро хүрэдэггүй зандаа байгаа. Тосхоной зон зарим үглөөгүүр, урдань манай hууhан гэрэй газаагуур шонын томо мүрнүүдые харадаг байгаа. Мерген ерээд ошоо хаш, Мергенhээ ондоо шоно энэ багтамнай баран тэрэнэйл туhаар хюдаргдаа хамнай даа гэлсэдэг юм hэн ха. Тэрэ шоно үдэртөө нэгэтэшье тосхондо ерэдэггүй, харин холоhоо хүниие хараад, hүүлээ шарбуулан холододог байба. Тосхондо дүтэ, hарын сагаанаар гансаарданги шонын хойто хоёр хүл дээрээ согсойжо, элhэн гүбээнүүдэй оройгоор удаан абяагүй hуухые зарим зонууд харадаг байгаа. Удаань тэрэнэй hүлэмхи хоолойгоор үбэлэй hүниин утада уянгалан улихань ангуушадай танил болошоhон нохойнуудые хусуулдаггүй байжа, бүришье гансаарданги болгодог hэн ха.

Эртэ хабарай нэгэ үглөөгүүр, анхан hууhан гэрэймнай газаахи үбhэнэй hүриин хажууда, саhанда үни дарагдашаhан шонын бэеые хүнүүд олоhон байгаа. Мерген ха юм,— гэжэ абаhаар таняад, арhыень абаагүй hэмди даа, арьяатан шоношье hаа, хүнэй нүхэр болоhон юм,— гэлсээбди гээд, тэрэ үбгэжөөлни бэшэгээ дүүргэhэн юм.

Наби дүтэлжэ байhан ехэ городой олон түмэн галнууд тээшэ шэртэбэ. Удаань часаа хараад, Новосибирск ерэбэбди, ута унжагай юумэ хөөрэжэ нилээд бариба гүб? —гэбэ.— Үгы, үгы! Юу хэлэнэ гээшэбта. Бүри гайхалтай hонин лэ! Гоёор хөөрэнэт,— гэбэб.

Поезд ябадалаа аалидуулhаар, Новосибирскын вокзалда ерэжэ тогтошобо. Набиин хоёр чемоданайнь хүндые шэлэжэ бариад, тэрээнтэй вагонhоо гаралсабаб. Тэрэ, вокзалай үбэр хажууда ута замдаа hайн ябахыем хүсэнгөө, гарыем шанга адхаа hэн.

Набиие hуулгаад, гостиница шэглэhэн таксиин арадахи хөорхэн улаан галнуудай эмнисгээлдэн, углуугай үйлсөөр орошоходонь, hөөргөө бусабаб. Уданшьегүй поездмнай ябажа, би өөрынгөө купедэ оробоб. Нүхэдни унтахаяа түхеэржэ байба. Би хубсаhатаяа хэбтээд, мөөрнүүдэй улам бүри түргэдэхые аярхан шагнажа хэбтэhээр, унташаhан байгааб. Орой hүни hэреэд, тамбур дээрэ гаража, газаашаа харан hэргэшоод, удаан зогсобоб. Һара дээрэ гаранхай, тэрэнэй сэгээн толон доро аяар холуур оршоhон нуурнууд сайбалзан харагдана.

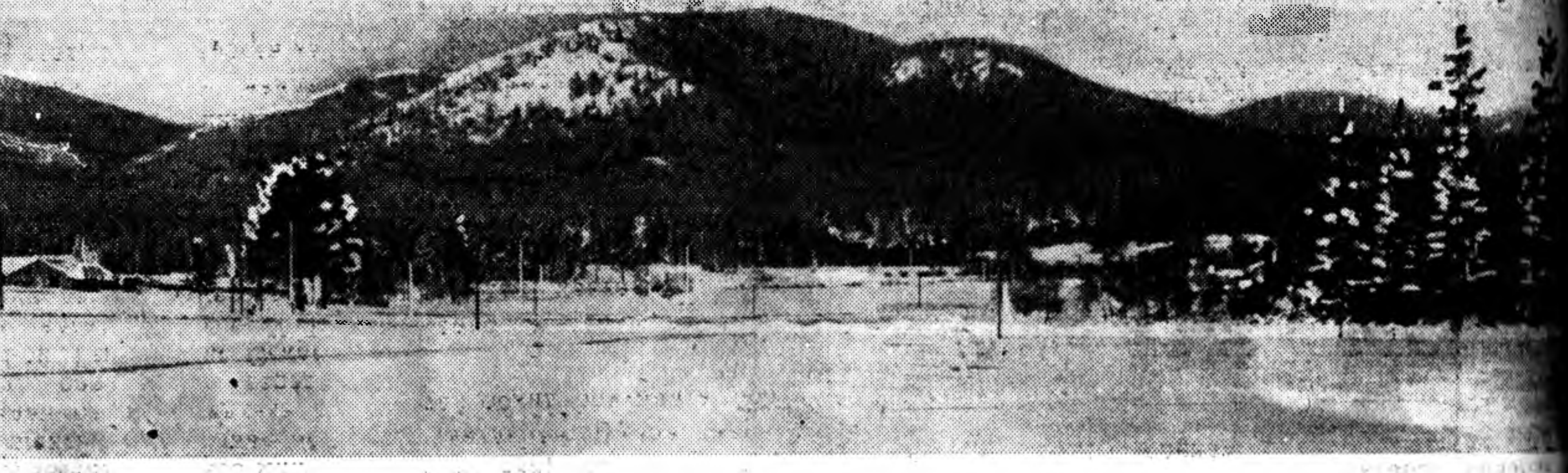
Электровоз шадал соогоо зүдхэжэ, хирэ-хирэ утаар татан хуугайлhаар, нойрто абтаhан вагонуудаа мөөрнүүд дээрэнь үлгыдэн, Бараабин тала үнгэржэ ябаhан байба.

Арадай дуунhaa

Мориной хурдан юунhээб —
Монсогор хара туруунhaa.
Мойлогор шарай юунhээб —
Нюдэн шүдэн хоёрhоо.

Шаргын хурдан юунhээб —
Шантайтар матаhан үргэнhөө.
Шарайн залуу юунhээб —
Шүдэн нюдэн хоёрhоо.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
962 оной октябриин 31.

ТҮРҮҮШЫН САҺАН.

Б. ПОПОВОЙ фотоэтюд.

„АГИТАТОРАЙ БЛОКНОТ"

6 миллион 615 мянган пүүд таряа Эхэ оронойнгоо амбаарта оруулhантайнь дашарамдуулан, КПСС-эй Буряадай обкомдо, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Буряадай АССР-эй колхознигуудта, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, бүхы ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээhэн бэшэг «Агитаторай блокнодой» 20-дохи номерой түрүүшын хуудаhанда толилогдоо.

Агууехэ Октябриин социалис революциин 45 жэлэй ойдо зорюулагдаhан, «Октябриин замаар» гэhэн КПСС-эй обкомой пропаганда, агитациин таhагые даагшын орлогшо нүхэр Назимовагай, «Коммунис ёhоор ажаhуугшадай гэр» гэhэн КПСС-эй обкомой инструктор нүхэр В. Егоровой, «Хүн бүхэнтэй хүдэлhэнэй ашаурэ» гэhэн нүхэр Харченкын, «Механизаторнуудай hайнаар ажаллабал, амжалта туйлагдаха» гэhэн Сэлэнгын совхозой парткомой секретарь нүхэр С. Цыбеновэй статьянууд, мүн Волгоградта болоhон байлдаанай 20 жэлэй ой тухай «Агууехэ илалта» гэжэ материал тус номерто толилогдонхой.

Гидрометбюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика соомнай бүрхэг аад, зарим газарта саhан орохо. Баруун хойноhоо hулашагаар hалхилха. Улаан-Үдэ хотодо үглөөгүүр 7—9, үдэрынь 5—7 градус хүйтэн байха.

Республикын хойто аймагуудта hүниндөө 15—20 градус, урда аймагуудта 11—16, үдэртөө хойто аймагуудта 4—9, урда аймагуудта 0—5 градус хүйтэн байхаар хүлеэгдэнэ.

КИНО. АРСАШАГҮЙ АМЖАЛТА

1938 ондо «Монгол кино» студиин hаяхан нээгдээд байхада, «Норжомын зам» гэжэ Монголой уран hайханай түрүүшын фильм гараа hэн. Тэрэниие залуухан режиссёр Дэжэдийн Жигжид найруулан табяа бэлэй. Харин 1961 ондо «Гочоо ба тэрэнэй гэртэхин» (монголоороо «Улаан-Баатарта байгаа минии абада») гэhэн удаадахи шэнэ фильмээ найруулаа юм. Мүнөө тус фильм манай республикын экранууд дээрэ харуулагдажа эхилээ...

...Захагүй уужам, молор hайхан Монголой тала, тоогүй олон хонин hүрэгүүд, сагаахан эшэгы гэрнүүд нааданхай шэнгеэр хада бооршин хаягаар нялданхай. Хүгжэм, ёhотой монгол хүгжэм энэ зурагые сэдьхэлдэ улам ойлгосотой, дүтэ болгон зэдэлжэл байдаг юм. Иимэл оршон байдалда Гочоо гэжэ нэрэтэй, арбаад наhатай хүбүүнэй хуби заяан тухай фильмын үйлэнүүд эхилнэ. Гочоо, хаанаб даа, нэгэ орондо түрэhэн арбаадтай сасуутан нүхэдhөө юугээрээшье илгаагүй — хүнгэн солбон, хүхюун, хамаг юумые мэдэхэ хүсэлтэй, эхэ, эсэгэдээ дуратай. Теэд... теэд шофер Сандан (артист Балданбазар) абань холын нютагуудаар ашаа шэрэжэ, хэдэн хоногоор ходо ябашана, тэрэ үедэ эхэнь—Долгор (артистка Тогтох) hэбхи залуу хүнтэй нүхэсөөд, Гочоогоо хэрэглэхэеэ болишоно. Эсэгэнь ерэхэдээ, эдэ бүгэдыень мэдэжэ, сэдьхэлээ даруулангаа, Улаан-Баатар хэдэн hараар ашаа зөөхэеэ ошоно. Эхэнь Гочоогоо анхаралhaa алдажархина. Арбатай хүбүүхэн ямаршье харууhагүй болошоод тэнэжэ ябахадаа, хайрата эсэгээ hанан hанан, «Улаан-Баатарта байгаа минии абада» гэhэн адресаар бэшэгүүдые бэшэнэ. Теэдшье харюу ерэнэгүй... Нэгэтэ эхэдээ тэмдэг орхёод, арбатай Гочоо Улаан-Баатар тэрьелжэ ябашана. Ехэ хото соо эсэгээ бэдэрэн, хэдэн хоногто төөрижэ зобоно, элдэб зоноор уулзана. Һүүлэй hүүлдэ хүбүүгээ төөрюулhэн эхэ эсэгэ хоёрынь Улаан-Баатарта золгожо, алдуу эндүүгээ ойлгоно. Тиигэжэ эбдэрэн алдаhан бүлэнь дахин hэргэнэ. Тобшо тэдыгээр фильмын сюжет иимэрхүү.

Нэн түрүүн тус фильм Монголой залуу искусствын ехэхэн, арсашагүй амжалта болоо гэжэ хэлэлтэй. Хэрбээ урдахи фильмүүдынь гол түлэб түүхэ, түүхын али нэгэ талые зүбөөр лэ харуулаад хизаарладаг байгаа hаа, энэ фильм мүнөө үе сагта зорюулагданхай. Хэрбээ урдахи фильмүүдынь имагтал юумын газаа талые харуулдаг hаань, энэ фильм соо хүнэй сэдьхэл бодолой байдал үнэн зүбөөр харуулагданхай. Энэ ушар фильмын гол амжалтын нэгэн болоно, үнэхөөрөөшье түбшэн даруу Санданай ябадалнууд, hанаагаа зоболго тэрэнэй гэр бүлэдөө дуратайнь ямар эли тодоор, этигэмээр, алхам алхамаар харуулагданаб. Харин хүнгэн зантай эхэнэр Долгоройнь образ гаргахадаа, тэрэнэй мэдэрэлэй орёо байдал хурсаар, наряар харуулха бүхы эшэ үндэhэнэй бии байhые режиссер шадамараар хэрэглээ, гэбэшье зарим ушарта тэдэниие таhалдуугаар, гүйсэд бэшээр хэрэглэhэниинь харамтай. Хаража hуугшадай яhала сэдьхэл хүдэлгэмэ образ болоhон аад, зарим ушарта хүлеэгдээгүй, фильмын удхада таарууrүй ябадал гаргажархихаяа hанана. Зүгөөр гурбадахи гол герой болохо Гочоогой образ гайхалтай бэрхээр, hонороор гүнзэгыгөөр үгтэнхэй. Урдань Монголой кинодо ухибүүдэй образ огто байгаагүй, байгаашье hаа, сат зуура харуулагдаад лэ дүүрэдэг hэн. Һүбэлгэн ухаатай, сэбэр арюун сэдьхэлтэй энэ хүбүүн бидэнэй урда шэнэ Монголой ерээдүйн хүнэй шэнжэ түхэл болон бодоно. Тэрэнэй ушаралта ябадалнууд, хэhэн үйлэ хэрэгүүдынь тон ойлгосотой, дүтэ түрэл байна. Иимэл хүбүүд бүмбэрсэг дэлхэймнай алишье нютагта үдэжэ, хүн түрэлтэнэй ерээдүй болохо гэжэ hанахада баясамаар. Гочоогой образ Монголой киноискусстводо ерэhэн шэнэ hонин амисхаал байхаhаа гадна, тэрэнэй амжалтатай алхамай эшэ үндэhэн болоо. Юрэнхыдөө эдэ гурбан мүнөө үеын хүнүүдэй (нэгэ бүлэ зон байна ха юм) образ шэнжэ түхэл, тэдэнэй сэдьхэлэй байдал, духо... харуулна. Энэнь hайшаа... талаhaa фильмын амжа... лон тэмдэглэхэ шухала. ...нэй дура татама сюже... шиидхэхы удха шанартай... хэлэлтэй. Фильмын хүг... лан харахада, лиричес... диилэнги байна. Энэнь ... Тэрээнhээл хүнүүдэй образ... ри зан, зүбөөр харуула... харилсаанууд дулдыдаха ... намаар.

Фильмын олон кадрые ... раторнууд Дүйнхэр ба Д... гэгшэдэй шадамар бэрх... hые, тэдэнэй мэргэжэлэй ... шалhые тэмдэглэхэ хэр... мэдээжэ хүгжэмшэн Го... гай гайхалтай уян, жэ... гол хүгжэм тус фильмы... ехэхэн удха шанартай ... арсашагүй. Зүгөөр хүг... түлэб фильмын түрүү... наадагдаад дүүрэшэнэ, хо... хадынь хүгжэмэй талаар ... хуурай болошоно. Энэнь ... үндэhэгүй шэнги.

«Гочоо ба тэрэнэй гэр... жэ фильмын сценари... дондо жэл Москвада ВГИ... нарна факультет дүүр... уран зохёолшо Дожоо... дахада:

— Энэ минии түрүү... хёол hэн. Дүй дуршэл ... жэдийн Жигжидэй тэр... биhанда угаа баяртайб. ... сценари бэшэжэ байнаб,... Гадна нүхэр Дожоодорж ... ноискусствын хүгжэжэ ба... удаан, халажа хөөрөө ... дэнь манай аха дүү ар... луу искусство ехэ за... дээрэ гараа ха юм гэж... баясаа бэлэйб. Энэ бодо... лэн, «Гочоо ба тэрэнэй ... hэн Монголой уран hай... мүнөө манай республик... дээрэ амжалтатайгаар ха... байна.

Монгол хани нүхэдтэ... Саашадаа бүри ехэ ... туйлагты!—гэжэ юрөөхэ... рэнэ.

А. Ж...

ХИЛЫН САAНAHAA

У. ТАН ГАВАНА ОШОХО БОЛОБО

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 29. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Секретариин уялгые дүүргэгшэ У Тан вторнигто, октябриин 30-да Гавана ошохоор түхеэржэ байна»,— гэжэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин түлөөлэгшэ мэдээсэбэ.

Э. Герхардсенэй мэдүүлгэ

ОСЛО, октябриин 29. (ТАСС). Н. С. Хрущевой президент Кеннедидэ эльгээhэн бэшэгтэй танилсаад байхадаа, Норвегиин премьер-министр Э. Герхардсен Норвегиин телеграфна бюродо нигэжэ мэдээсэбэ: «Аймшагтай муухай хойшолонтой хэсүү байдалhaa яаха аргагүй аза талаантайгаар гарасалдаhан ушар гэхэдэ болохо».

«Олонхи норвежецүүд, дэлхэй дээрэхи олонхи хүнүүдтэ адли, шухала хэмжээ абахын түлөө түрүүшын ээлжээндэ харюусалгатай байhан гүрэнэй ажал ябуулагшадта хоюуландань — премьер-министр Хрущевто, президент Кеннедидэ баяр хүргэхые ехэтэ хүсэжэ байна»,—гэжэ Герхардсен саашань хэлэбэ.

Норвегиин премьер-министр энэ шанга арсалдаае эбтэй амгалан ёhoор шиидхэхэ хэрэгтэ оролдолго гаргаhан ООН-ой Генеральна Секретариин уялга дүүргэгшэ У Танда мүн лэ баяр хүргэбэ.

—Саашанхи хэлсээнүүдэй ашаар энэ арсалдаанай гараhан шалтагаанууд болохо арсалдаата асуудалнууд оттолон, бата бэхеэр шиидхэгдэхэ бээз гэжэ бидэнэр найданабди,—гээд Э. Герхардсен хэлэбэ.

Бразилиин премьер-министрэй мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 29. (ТАСС). Н. С. Хрущевой США-гай президент Кеннедидэ октябриин 28-да эльгээhэн бэшэгынь: «Бүхы дэлхэйдэ эгээ үни хүлеэгдэhэн, баяртай мэдээсэл мүн»,—гэжэ Бразилиин премьер-министр Эрмес Лима мэдүүлбэ.

Советскэ правительствые толгойлогшын США-гай президентдэ эльгээhэн бэшэг: «Куба тушаа арсалдаанда эсэс табижа, дэлхэй дээрэ эб найрамдал абаржа, Кубын газар дайдые бүтэн бүрин үлөөбэ»,—гэээд, Бразилиин премьер-министр өөрынгөө мэдүүлгэ соо хэлэбэ,—гэжэ ЮПИ агентствын корреспондент Рио-де-Жанейрэhээ мэдээсэнэ.

США-гай президентын мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН, октябриин 28. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой мэдүүлгые президент Кеннеди hайшаан угтаба гэжэ Сагаан байшан соносхобо.

США-гай президент Дж. Кеннедиин мэдүүлгые Сагаан байшан иигэжэ тунхаглаба:

«Кубада баазануудые бариха ябадалаа зогсоожо, ООН-ой түлөөлэгшэдэй хараhаар байтар добтолгын зэбсэгүүдые задалжа абаад, Советскэ Союзда абаашаха гэhэн Хрущевой гүрэн түрын удха шанартай сэсэн мэргэн шиидхэбэриие би амаршалнаб. Энэ хадаа эб найрамдалай хэрэггэ оруулагдаhан шухала, таарамжатай зохид оруулалта болоно.

Карибска далай дээрэ эб найрамдал хангахын зорилгоор өөhэд хоорондоо хэмжээ абаха асуудалнуудай талаар бидэнэр Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин Генеральна Секретарьтай холбоотой байхабди.

Бүхы дэлхэйн правительствонууд Куба тушаа шанга арсалдаата асуудалые шиидхэхэ зуураа, яаралтайгаар зэбсэггэжэлгые болюулха, уласхоорондын түгшүүрилтэ шанга байдалые hуларуулха асуудалнуудта ехэхэн анхарал хандуулха ёhотой гэжэ би үнэн зүрхэнhөө найданаб. Сэрэгэй талаар бэе бэедээ эсэргүү байhан Варшавска пактын болон НАТО-гой оронуудшье, мүн дэлхэйн бүмбэрсэгэй алишье заха хизаарта түгшүүрилтэ байдалhaa боложо, дайнай зэбсэгүүдые бэлдэжэ, мүнгэ зөөри дэмы гаргашалжа байhан оронуудташье энэ минии хэлэhэн үгэ хабаатай байна».

Эб найрамда... хамгаалжа, Нью-... болоhон жаг...

НЬЮ-ЙОРК, окт... (ТАСС). Үсэгэлдэр ... мянган хүн ООН-ой ... гай хажууда сугла... найрамдалые хамга... hанаа мэдүүлээ. «Д... дэниие өөhэдыемнай ... дүүргээгүйдэнь, дай... болюулан hалгаха!», ... рамдал!», «Хэлсээ ба... —гэhэн гаршагтай ... дые митингдэ ха... барижа ябаа. Энэ... дээрэ үгэ хэлэhэн ... ажал ябуулагшад ... рондын түгшүүрилтэ ... hуларуулхын түлөө... правительствын гарг... гаа оролдолгые hай... жэбэд. Кубатай амга... шэ ёhоной харилса... лаад, эб найрамдал... римталдаг байhа... дээрэ харуулагты ... рикынгаа правител... дэнэр уряалба.

Энэ митинг хада... дүрбэн жэлэй тур... Йоркдо эб найрам... баригшадай хэhэн... митинг мүн.

Редакторай орло...
М. Н. Н...

Манай адрес, телефону...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. редакт... ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни ... —24-74, сельского хозяйства и советского строите... промышленности, транспорта, информации—35-1... литературы и искусства—34-05, писем и рабсельк... отдел переводов и корректорская—35-95, бухгалт... Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министерств...
Бурятской АССР.
Н00596.
Зак. № ...